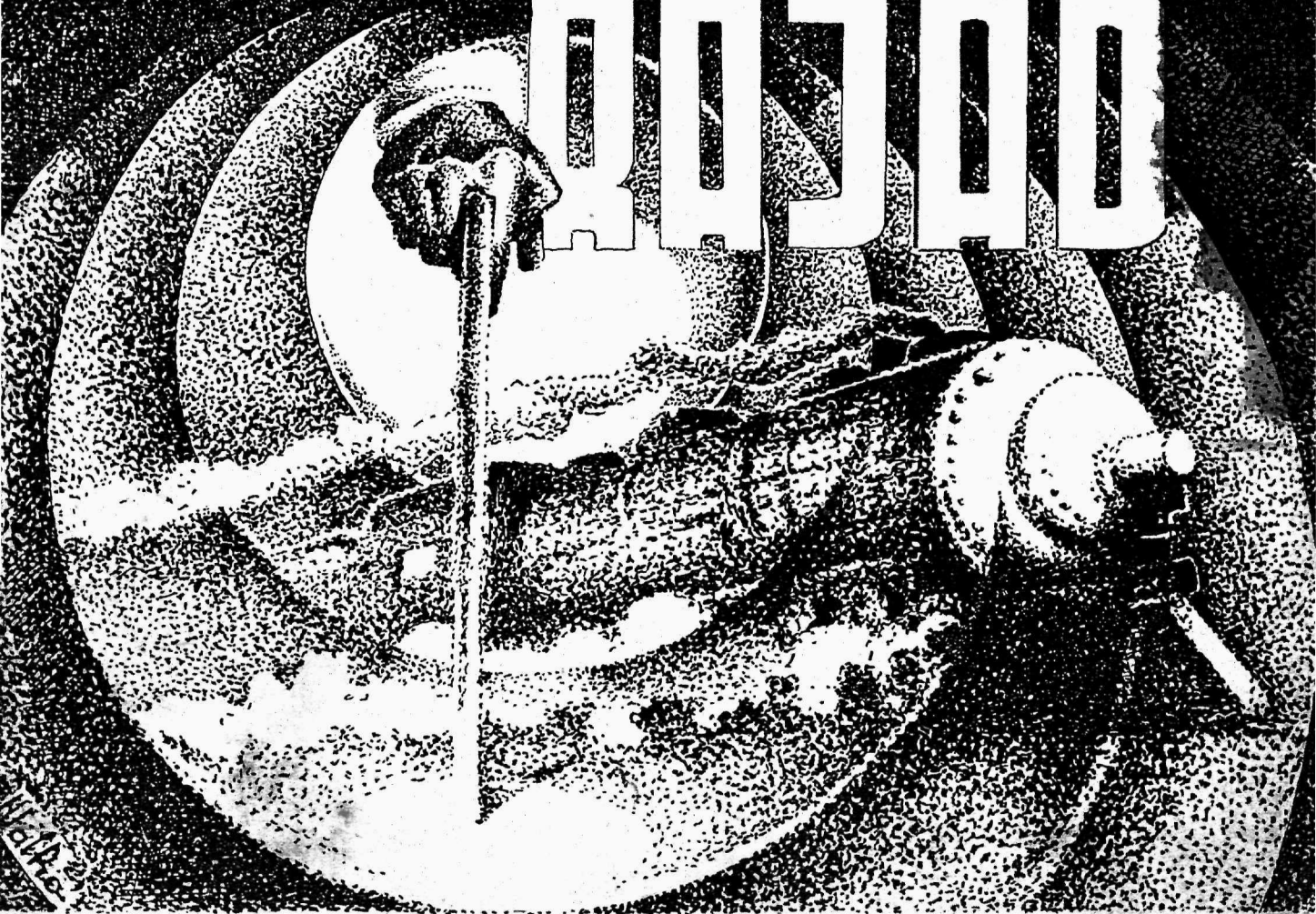

Copyright 1936
by
The
Soviet
Union

TULEWIMU QOJOD

И. П. С.

S I S U: Otto J. Kiisel — Töö on õnne alus. / Rudyard Kipling †. / H. T. — Näkk. / H. J. — Suusatamisest. / A. Stanovitš — Sünnipaik. / M. Pöder — Rooma gladiaatoreist. / K. R. — Keskkoolinoored, revideerige omaärituste seisukorda! / Linda Jõemägi — Ehitame õhtuvinas. / L. Tongson — Jooni esperantost ja tema loojast. / H. J. — Suusavarustusest. / Gustav Saar — Sinusoidograaf. / V. Kopli — Mikrofonist valjuhääldajani. / Teater. / Sport. / Male. / Mõistatustenurok. / Ringvaade. / Nalju. / Kirjavastuseid. / Toimetusele saadetud kirjandus.

TULEVIKU RAJAD

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

II aastakäik

27. jaanuar 1936

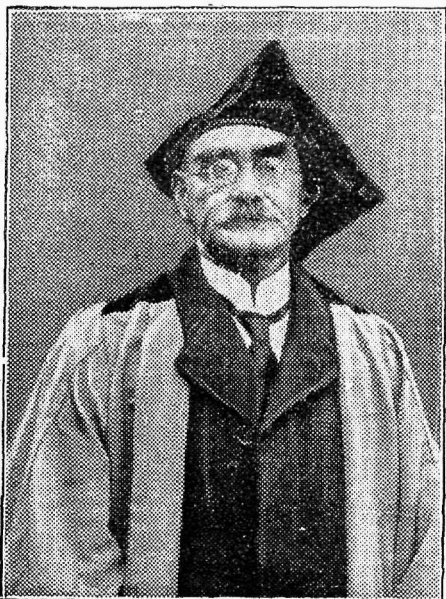
Nr. 6

Töö on õnne alus

INIMSOO KOGU VAIMNE KULTUUR ON VISA JA PÜSIVA TÖÖ VILL. KUI MEID VAIMUSTAVAD SUURTE KIRJANIKKUDE TESED, KUI MEIE HARDUMUSEGA VAATLEME ILUSAT MAALI VÕI KUU-LAME SÜGAVATUNDELIST HELITÖÖD, SIIS TUNDUB, ET SEE LOO-MING ON ÖNNESTUNUD AINULT SEEPÄRAST, ET LOOJAL OL I ANNET. KUI AGA TUTVUDA LÄHEMALT KÜSIMUSEGA, KUIDAS ÜKS VÕI TEINE TEOS ON SÜNDINUD, SIIS SELGUB, ET SEE KÕIK ON PÜSIVA JA VISA TÖÖ VILL. EI OLE MIDAGI JÄÄDAVAT LOODUD ILMA TÖÖT A. KUI KA TEIE, NOORED, TULEVIKU RADADEL TAHATE MIDAGI LUUA, KUI SOOVITE RIKASTADA EESTI KULTUURI, KUI TEID MEELITAB KUULSUS JA TUNNUSTATUD TEADUSMEHE AU-PAISTE, SIIS VÕITE KÕIKE SEDA SAAVUTADA AINULT JÄRJEKINDLA TÖÖGA. ON ASJATA KUJUTELLA ENDALE ELU MÄNGUNA JA ÖNNE-JUMALA ANNETUSENA. ON KADUV JA HAIHTUV UNELM LOOTA MIDAGI SAATUSELT VÄLJASPOOL INIMEST. TÖSINE ÖNN JA LIIGUTAV RÕÖM PEITUB TEIS ENDIS: NAD AVASTUVAD VAID TÖÖTA-JALE INIMESELE. IGA TÖÖD, KUI TA SÜNNIB ÜHISKONNA HUVI-DES, TULEB KÕRGELT HINNATA. JA MEIE KÕIKIDE SUURIM LUGU-PIDAMINE OLGU SELLELE, KES ANDUB ARMASTUSEGA TÖÖLE. HIN-NAKE TÖÖD JA ÖPPIGE HINDAMA TÖÖTAJAJD: AINULT TÖÖ ON OLNUD JA JÄÄB KA TULEVIKUS TÖSISE JA SEGAMATU RÕÖMU JA ÖNNE ALUSEKS. „TULEVIKU RAJAD“ OOTAVAD KA TEIE TÖÖD.

OTTO J. KIISEL

EKESKO ESIMEES

Käesoleva kuu 18. päeval suri Inglismaal 70 aasta vanaduses maailma-kuulsuse võitnud kirjanik Rudyard Kipling. Kiplingi raamatud on hästi tuntud meiegi noorsoole.

Kipling sünd. 30. dets. 1865. a. Indias Bombays maalikunstniku pojana. Olles oma esimesed eluaastad veetnud Indias, reisis K. oma vanematega Inglismaale. Siin sai ta ka oma koolihariduse. Noormehena tegi ta rea pikemaid reise Indiasse, Hiinasse, Birmasse, Jaapanisse, Põhja-Ameerikasse jne. Asunud elama Inglismaale, pühendas ta end põllutööle ja kirjanduslikule tööle.

Kiplingi esimesed teosed leidsid Euroopas vähe tähelepanu, kuna need ilmusid Indias. Tema järgnevad teosed aga kindlustasid talle silmapaistva koha moodsas maailmakirjanduses.

Eriline menu oli tema džungliraamatuil „The Jungle Book“, mis ilmus a.1894, ja „The second Jungle Book“, mis ilmus esimesest aasta hiljem. Tema väärtuslikem teos on „Kim“ (1901), milles kujutatakse India elu. Pääle nende teoste on K. kirjutanud veel palju teisi teoseid. Eesti keeles on Kiplingi teoseist ilmunud järgmised: „Kim“, „Džungliraamat“, „India jutud“, „Eesel tahtis olla kuningas“, „Julged meremehed“ jt.

1907. a. määrati Kiplingile Nobeli kirjandusauhind. Teda on valitud mitmete ülikoolide audoktoriks.

Kipling elas viimaseil aegadel oma farmis eeskujuliku ning lihtsa põllumehena. Ta oli väga tagasihoidlik ega olnud kättesaadav mingeile austusavaldusile.

Näkk

Pimedus ronis magava jõe kohal, laotus üle jõe asuvate, veeni kumarduvate pajude ja tungis varjuna tule ääres istuvate kaluritegi keskele. Kõik oli vaikne — isegi alati krooksuvad konnad magasid . . .

Meelitavalt lõhnas pajast tuleva auruga segunev suits. Jõe kaldale tehtud tule ääres lamasid mõnuldud krobeliste kätega, tuulte karastatud nägudega ja pulstunud habemetega kalurid. Võivad ju nad, kes peavad ööd ja päevad noota kiskuma, harva lubada endale säärast luksust, et süüa sooja toitu ja puhata.

Tol päeval oli tõmmatud juba paarkümmend peaaegu tühja loomust, kuni viimaks õhtu eel oli saadud haruldaselt suur saak. Siis õhtul oli valitud välja paremad latikad, havid ja sudakad ning hakatud neid keetma. Päeval oli õnneloomustega saadud kolm, neli pudelit „valget“, valmistatud havi-ikragi*) ning siis võidi pidada päris korralik eine.

Päramehe haiguse tõttu pidin ka mina mõne ööpäeva kalastama. Olin pööraselt väsinud harjumata tööst ja kauasest ärkvelolemisest, nii et silmad kippusid „jalapää!“ kinni. Samuti oli lugu ka ühe teise nooremaga. Vanade kalurite nägudelt aga polnud näha väsimuse jälgegi, kui nad vaatasid ihaldavate silmadega katla poole.

Sel puhul olid need praktilised inimesed isegi natuke unistavad.

Meid oli tookord viis meest — harilik nooda meeskond. Viis meest oli sellepärast, et kalurid poisi ja mehe vahel vahet ei tee — peab ju igaüks oma eest tööd tegema. Kõige vanem meist oli Vaidu Märts. Kui vana ta oli, ei teadnud meist keegi. Teadsime ainult, et too koltunud pürgamendi värvi näoga, kondiliste kätega vanamees võis kõige osavamini kiskuda noota ja julgemini püsida purjega paadi keulas isegi suure tormi ajal. Teadsime ka veel, et ta võis kõige paremini käia ilma jääraudadeta jäätunud kolmelatilisel kriisil.**)

Sellest see tuligi, et tema vastu kalurina aukartust tundsimet. Teine osavam meist oli keegi Juhan. Nüüd lamas ta nahkkuuel, käed risti pääl, ja vaatas kauguses siruvat tähte. Kolmas kalur Jaan oli meist kõige lõbusam ja askeldas vilistades katla juures, segades puukulbiga toitu, mille juures vabanes ikka rohkem ja rohkem auru, ajades ärevile meeste haistmismeeled.

„Noh, kokk, kas saab juba söök valmis, vai ei sua? Vehi, kurat, päiv õtsa mõlade man ja nüüd tuleb ja vihastab su veel niske konn kua!“ kärkis Juhan.

*) iger — kala-kude.

***) kriis — purre.

Säärast praalimist ei pannud muidugi keegi tähele, kuna see kalurite juures oli harilik asi ja päälegi muutus jutt kohe teiseks, kui lasti pudeleid ringi käia. Meestel oli juba kõigil „kilk“ pääs, kui Juhan küsis Märdilt: „Kulle, Märt, kas sia kua näkke usud?“ — „Usun küll, latseke! Usun siiperäst, et minu esiesäd on kõik näki ohvrid õlnd! Näkk on siuke roheliste silmadega ja juustega alasti naine ja on igal täiskuul siit natuke allapoole minna jõe-kiänu juures.“

„Miä küll ei usu! Tiäd, täna on täiskuu! Nii, et sis näkk on all kurve man. Miä lähän köie veduga siält läbi ja tulen elusalt tagasi. Sis näed, et näkki ei õle!“ — „Latseke, ära mie; ja kui lähed, sis — jumalaga!“ Märt ulatas Juhanile käe, mida see naerdes vastu võttis. Juba jooksiski vahilolev poiss juurde ja ütles, et latikas „löövat“. Hakkasime loomuse vedamisega pihta. Juhan oli köievedaja ja mina pidin talle pärameheks hakkama. Ei ole kunagi ebausklik olnud, aga siis oli mingisugune jube tunne. Läksime kurvi sihis, kuna teised liikusid noodapäraga ja paadiga üle jõe. Enne kriisile minekut kinnitasin jalarauad kõvasti alla. Oli kuuvalge varakevadine öö. Juhan sammus köit vedades ja jalga jala ette seades kitsal purdel ees, kuna mina raudu kõvasti jäätunud lattidesse surudes talle järgnesin. All, meetri sügavusel paremal ja pahemal pool kriisi mustendas jõgi, kust vaid peegeldus õudne, kuuvalge taeva sügavik. Trr . . . Juhan sammub sooja pää tõttu risteldes ees. Veel mõni süld ja me oleksime olnud üle kurvi.

„Näkk!!! Roheline! silmad . . . appi! . . .“ Lühike krägin, sulpsatus ja sumbutatud karje, ning ma seisin üksi taarudes kriisil. Mu silme ees muutus tuhmiks; veel välgatas midagi — ja siis vaid külm pimedus.

* *
*

Mind saadi päästa, kuna kukkusin jõkke hiljem. Juhanit aga ei leitud enne, kui paari päeva pärast järv ta kaldale uhtus.

Kukkudes vigastasin jala, millist armi kannan praegugi — rahvas külas nimetab seda näkiarmiks ja ennustab mulle uppumissurma.

Keel — tuim ja ebateadlik harjumus igapäevases elus. Keel — nõtke ja võimalusterikas objekt luuletaja ning fantasööri käes!

*Ja see luuletai fantasöör on nagu prints von Lerberghe'i novellis *Sé-lection sur naturelle*, kes sõidab välja merele laevaga, mis on täis sõnu, viskab merre kõik raske, tuima, liikumatu sõna-ballasti, et leida kõige ilusamat: *J'aspire!**

Fr. Tuglas

FOTO KIISLA

TALVEMAASTIK

Suusatamisest

Tore on kaunil talve pühapäeva hommikul kinnitada jalge alla suusalaudad, haarata tugevalt pihku suusakepid ning suunduda avaratele lumelagedikele. Oleme nädalapäevad küürutanud raamatute taga, nii et selg on vajunud küüru ja silmad muutunud valusaks. Ja nüüd varasel pühapäevahommikul, mil sajab ilusat valget lund, unustame kõik koolimured, peletame minema roidumuse ning tusatuju ja tormame heitlusesse lumehangedega.

Ilus on meie põhjala talv. Pimestavalt valge on kõik su ümber nii kaugelt, kui silm ulatub. Valged on järved ja orud ja mäed, valged on teed, valge

on taevas ja valged on puudki su ümber. Ja ääretult vaikne on kõikjal. Ainult metsast kajab saanikella helinat või mõne talvitaja-linnu hääletsust. Kesksest vaikusest ja valgusest kihutab sa mööda tuisuseid lumevälju, mööda puutumatu mäeharju ja järveselgi, ja imetled looduse puhtust ning ilu.

Suusakadel pääseme igale poole. Talveloodusesse, tema vahelduvasse ilmesse saab sisse elada üksnes suuskadel matkates. Võime liuelda mööda mõõtmatu soomaastikke, kus ainsaks saatjaiks on vahel üksiku looma aetud jäljed, võime tungida metsadesse, kus kahel pool suusarada seisavad lumekoorma all mõttesiselt vajunud kuused.

Suusatamisel on päale selle, et ta viib meid vahetumasse kokkupuutesse talveloodusega, veel teisigi häid külgi. Arvamatu on selle mõju meie kehale

ja vaimule. Suusatamise suur väärtus seisab selles, et ta viib meid umbsest toast puhtasse osoonirikkasse õhku ja paneb hoogsamalt töötama meie kopsud ja südame. Eriti meie kopsud, mis pika sügise jooksul on vähe saanud tuulutada, võivad töötada täielikkude tõmmetega ja kosuda. Suusatamine sunnib tegevusse ka meie lihased ja suurendab nende vastupidavust. Suusatamine mõjub arendavalt kogu meie kehale.

Aga suusatamine mõjub värskendavalt ka meie vaimule. Ta teeb meid vaimselt ärksaiks, rõõmsaloomulisiks ning töötahtelisiks ja suurendab meie julgust, ettevõtlikkust ning tahtejõudu. Suusaretkil sageli kohtume takistustega, mille võitmine nõuab meilt kindlat meelt ja külmaveresust. Ja teinekord nooruse eneseusaldus sunnib sind üritama isegi asju, mida muidu vaevalt usaldaksid sooritada. See aga annab eneserahuldust ning -usaldust.

Pühendage seepärast, koolinoored, mõnedki tunnid nädalast sellele ilusale, valgele spordile! Muretsege endale suusad ja tehke retki oma kodulinnast ümbrusemaile! Naasete säält kindlasti rõõmsaina ning häätujulisina. Ja siis läheb ka õppimine hoogsamalt endisest.

Tuleviku-radalased! Harrastage ise ja õhutage teisi harrastama suusaspordi! Mõjuge selleks kaasa, et suusatamine saaks meil populaarseks ja rahvuslikuks spordiks, nagu see on teistes põhjamais! Siis võibolla jõuame ka kunagi nii kaugele, et meiegi keskkoolinooril on võimalus pühendada end täielikult sellele talvespordile eriliste suusapühade kestel, nagu on see võimalus meie põhjahõimlaste, soomlaste noortel, kel on iga aasta veebruaris kahenädalised puhkepäevad suusatamiseks.

A. Stanovitš

Sünnipaik

**Orun jõgi nigu tigu venüs
ja mäki vahel õnnis Võrumaa,
mind midägi ku sinna poole kiskus —
mu sünnipaik ja noorus kodu Võrumaa.**

**Siin üles kasvi ma ku kevväilill
ja otsõ õnnõ latsõn mängen —
Nüüd elu minnu Tartu liinan pill,
ma maka mälestüse sängen.**

**Ma vabal ajal sullõ küllä tulõ,
sa mäki vahel, õnnis Võrumaa,
su pinnal nigu õnnõmaal ma olõ,
mu sünnipaik ja noorus kodu Võrumaa...**

Rooma gladiaatoreist

Õieti pole gladiaatorite-mängud Rooma algupära, vaid on pärit Campaniast. Roomas korraldati neid esmakordselt umbes aastal 200 e. Kr. s. Nii jutustavad mõned kroonikad, et tol ajal kellegi Rooma üliku D. Junius Pera matustel esinenud kolm paari gladiaatoreid. Siitpääle korraldatakse selletüübilisi etendusi järjest tihedamini ning järjest tihedamas maastaabis. Varem ainult tähtsamate riigitegelaste matusepidustuste kavas ette nähtud, muutuvad nad hiljem loomulikuks kaasnähtuseks kõigi pidulike sündmuste puhul. Vabariigi lõpupäevil tarvitavad demagoogid gladiaatorite-mänge abinõuna rahva poolehoidu võitmiseks ning säärasel mõõdul, et senat on sunnitud eraisiku poolt korraldatavatel pidumängudel esinevate gladiaatorite maksimaalset arvu piirama 320 paariga. Hiljem, keisriteajal, ületatakse see piir kaugelt. Üksnes pidumängudel, mis Trajanus aastal 107 p. Kr. s. Dacia vallutamise puhul korraldas ja mis vältasid neli kuud, olevat võidelnud 10.000 meest. Ühes võitlejate arvuga kasvasid ka korralduskulud, ning sedamööda, kuidas kasvas Rooma riik, kasvas ka etendusel esinevate eri rahvuste arv. Vabariigi-ajal nähti Rooma areenil päämiselt rahvusi ligemast ümbruskonnast, kuna Aureliani triumfikäigule (274. a. p. Kr. s.) järgnevatel pidumängudel oli gladiaatorite hulgas sõjakäigult kaasatoodud goote, alaane, sarmaate, franke, vandaale jt.

Gladiaatorite massi moodustasidki sõjavangid, süüdimõistetud kurjategijad, orjad ja lõpuks vabatahtlikud. Peab tähendama, et kohtuotsus, mis mõistis seaduserikkuja gladiaatoriks, kaugeltki ei tähendanud surmaotsust, vaid võrdus oma raskuselt umbes kaevandustesse sunnitööle mõistmisega. Nimelt vabastati kurjategijad, kes kolme aasta kestel esinenud areenil ja eluga pääsenud, osaliselt ja viie aasta järele täieliselt karistusest. Juhtus aga tihti, et paljud süütu kodanikud kuidagiviisi valitseja viha alla langesdes gladiaatoriks mõisteti. Eriti sageli juhtus seda Claudiuse ja Caligula valitsemiseaegadel. Need valitsejad, tundes sadistlikku lõbu võitlusmängudest, astusid üle seaduslikest karistusnormest kohtumõistmisel, et selle kaudu suurendada võitlejate arvu areenil. Sellest annab tunnistust Tacituse teade, mis räägib, et Claudiuse poolt aastal 52 (p. Kr. s.) korraldatud merelahingus Fucineri järvel olnud mõlemal vastaspoolel kokku laevad mehitatud 19000 relvastatud madrusega, kes kõik kuulunud süüdimõistetud kurjategijate hulka. Pääle sõjavangide ning kurjategijate oli tunduv protsent gladiaatoreist orjad, kes oma peremeeste poolt müüdi gladiaatoreid ettevalmistavatele koolidele või üksikuile pidumänge korraldavaile eraisikuile. Müük sündis harilikult avalikul enampakkumisel. Säärased müügid esinesid niivõrd sageli, et Rooma juris-

tide üheks probleemiks 2. sajandil oli, kas pidada müügi- või rendilepinguks lepingut, mille järele makstakse omanikule, kui ta ori esinemisel vigastamata jääb, 20 kuldtükki, siis aga, kui see surma saab, 1000 kuldtükki. Alles keiser Hadrian keelab orjademüügi põhjusetult gladiaatoreiks, samuti kui naiste müümise kupeldajaile.

Gladiaatorite ettevalmistamine sündis vastavais kooles. Sääraste koolide olemasolust annab meile tunnistust Plinius vanem. Ta mainib; et Caligula gladiaatoritekoolis traakialasel Studiosusel parem käsi tublisti pikem olevat kui vasak ja et säälsamas koolis 40 mehe hulgas leiduvat ainult kaks säärast, kes mõõgaga silmade eest mõõdatõmbamisel ei pilgutavat silmi. Hilisemast ajast on säilinud rohkem teateid gladiaatoritekoolidest, mille põhjal võib luua kaunis täpse ettekujutuse sellelaadsete koolide sisustusest ja korrast. Kool asus harilikult kasarmutaolises ruumikas majas, milles aset leidsid elu- ja magamisruumid, köök ja vangla. Kord oli gladiaatoritekoolides äärmiselt vali. Vähemalegi eksitusele järgnes raske karistus, milleks oli harilikult piitsutamine, tulise rauaga põletamine või ahelaisse needimine. Kasvandikke koheldi üldse nagu vange, välja arvatud hoolitsemine nende kehalise hääolu eest, et arendada tugevajõulisi võitlejaid. Seks otstarbeks olid toidud ette kirjutatud arstide poolt. Päätoiduks oli odrapuder. Kehalises kasvatuses pandi erilist rõhku masseerimisele, mille eest hoolitsesid vastavad orjad. Koolide pääsiht oli harjutada õpilasi ümberkäimises relvadega. Iga eri relvaliigi käsitamist õpetas vastav õpetaja. Uustulnukad harjutasid õlgedest või puust kujude kallal vehklemist puumõõkadega, aegamööda minnes üle raskemate relvade tarvitamisele. Eriti tähtsaks peeti pahema käe arendamist. Kui kasvandikke oli treenitud küllaldaselt, pidid nad esinema avalikkudel võitlusmängudel.

Päev enne ülesastumist korraldati esinejaile rikkalik söömaaeg (cena libe-rius), kus uudishimulikkudel oli võimaldatud päältvaatamine.

Võitlusmängud algasid võitlejate paraadmarsiga areenile. Sueton teatab, et seejuures tervitatud keisrit: „Ave, Caesar, morituri de salutant!“ Selle järele leidis aset eelvõitlus nüride relvadega, ning varsti anti sarvepuhumisega märku tõsise võitluse algamiseks. Sedamööda kuidas korraldus, liginesid võitlejad üksteisele kas jõukudes või üksikult ja algas kibe käsikahm, mis kestis tavaliselt seni, kuni üks vastaspooltest langes. Eri rahvused võitlesid neile iseloomuliste relvadega; nii tarvitasid samniidid kaitseks suurt neljakandilist kilpi, traakialased väikest ümmargust kilpi, britlased esinesid sõjavankreil jne.

Veristest vaatepiltidest nüristunud pööbli erutamiseks ja poolehoiu võit-miseks ei jätkunud üksi sellest, ja nii korraldati gladiaatorite-mänge öösi tõrvikute valgusel ja sunniti isegi naisi osa võtma võitlusist.

Kui üksikvõitluses üks vastaseist haavata sai, siis võis ta armu paluda nii, et ta kilbi kõrvale pani ja ühe pahema käe sõrmedest üles tõstis. Ta vastane võis talle siis elu kinkida, muidugi kui publik sellega nõus oli. Harilikult

ei näidanud päältvaatajaskond halastust selle vastu, kes surma kartis ja armu palus. Mõnikord teatati juba ette, et ühelegi võitlejale armu ei anta, ja selisel juhtumil sunniti haavatuid piitsahoopide ning tulise raua abil võitlema lõpuni. Alles Augustuse poolt keelati säärased etendused, kuid kaugeltki igakord ei peetud kinni sellest määrusest.

Kui rahvas ei sallinud gladiaatori juures argust, hirmu oma elu eest ning ei omanud kaastundmust haavatute vastu, siis seda suuremad auavaldused langesid osaks tublidele võitlejatele. Samuti kui Hispaanias ükski poliitika-mees, kirjanik ega kunstnik ei oma massides säärast populaarsust nagu mõni kuulus härjavõitleja, niisamasugusel määral oli kuulus vanas Roomas gladiaator, kes suutis paljudel võitlustel võitjaks tulla. Talle langesid osaks auavalduste kõrval rohked kingitused, ning laulikud ülistasid teda, rääkimata edust Rooma naiste juures. Üksikud suutsid pääseda keisri juures kõrgetele kohtadele. Nii on teada, et Caligula ihukaitseväge ülem oli oma ihujõu poolest kuulus traakialane Sabinus, ning keiser Macrinuse kohta liikusid koguni kuulujutud, et ta olevat olnud endine gladiaator. Sellega ongi seletatav, et kuigi gladiaatorite-koolides raske elu tõttu esines palju enesetapmisi, siiski oli gladiaatorite seas väga palju neidki, kes oma kutset ei tahtnud vahetada mingisuguse teisega ja, nagu Epictet tõendab, koguni vihastusid, kui neil ei lastud esineda.

(TPG-i ajakirjast „Iil“).

K. R.

Keskkoolinoored, revideerige omaärituste seisukorda!

Kuigi toimetus ei ole päri alljärgneva artikli autori kõigi väidetega, avaldab ta selle siiski lootuses, et „T. R.-de ligemais numbreis järgneb ohtrasti sõnavõtte meie keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo organisatsioonide küsimuses nii õpilaste eneste kui vilistlaste, õpetajate ja noortesõprade poolt. Sellega saaksime võibolla selgust noorterühmade seisukorrast, ühtlasi leiaksime tee, kuidas tuua asjasse parandust, kui seda vaja.

Toimetus.

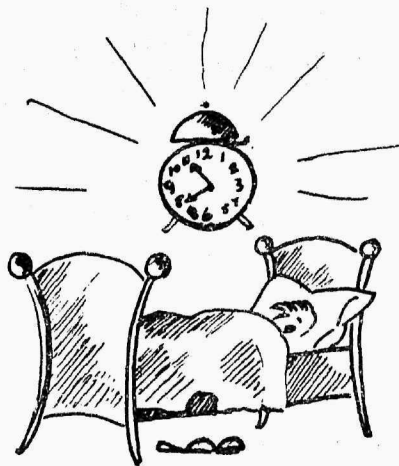
Oleks liiga kulunud ja vananenud mõte ja võte, kui hakata ülistama ja eeskujuks seadma praegusele keskkoolinoorte omaalgatuste teostamisseisukorrale kunagisi tegevusrikkamaid ja ideaalide-rohkemaid ajaperioode, näiteks Noor-Eesti-eelset ajajärku käesoleva sajandi alult ja ajajärku Eesti

Vabariigi algupäevilt a. 1920 ja mõned aastad pärast seda, sest — igal asjal ja algatusel on oma aeg, mis ei sobi enam järgneva aja raamidesse. Kuid ei saa jätta konstateerimata, et praegune keskkoolinoorte omaärituste seisukord peaaegu ülemaaliselt on kaugelt allapoole seda, mida võiks nimetada aktiivseks. On märgata tunduvat tardumist, paigalseisu, huvilangust. On tõsi, et igas keskkoolis ja gümnaasiumis figureerib mitu ringi või muunimelist koondist, kuid samuti on tõsi, et terve hulk neist figureerib ainult nimeliselt. Ei saada sellegagi hakkama, et mõne poolaasta jooksul tuldaks toime ühegi kokkutulemiskorraga referaatõhtu või mõne muu ettevõtte näol. Teised ringid püüavad küll oma „kordi“ tasa teha, aga nende tegevus on suletud aastate kaupa mingisse traditsiooniliseks saanud šablooni, nagu see on tavaline mõnes linna väikeseltsis või maa laulu-mängu- ja karskuseltsis. Pole märgata otsinguid, püüdu uutele eluavaldustele ega tegevuse varieerimisele. Sageli on tunne, nagu ei oleks ringid ühelegi liikmeskonnast südamelähedased, nagu ei oleks kedagi, kes neid tõsiselt armastaks ning nende taotlused oma südameasjaks teeks. Kas vahest mitte sellest ei olenegi ringide tegevuse kahvatus, ilmetus, ahtrus, jõuetus, „elutule“ puudus? Sest „midagi peab armastama, et olla tugev“. Aga on kindel, et mitte üksi sellepärast. Vahest mängib osa õpinguist tingitud töökoormatus, normaalseis aegades ja tingimustes olelemine, vahest ka üleriigilistest noorte-koondistest

Mets mühiseb ja kägu kukub raal,
Aas halfendab ja lilled...

„Videvikust

Hüüavad pasunad:
„Tõuske üles, magajad!“ ...

osavõtt, mida küll ei tahaks uskuda. Või on veel mõningaid muidki põhjusi, nende hulgas ka sääraseid, mis ei ole tingitud koolinoortest endist. Mõnede arvates võiks paista olukord sellepärast selline, et teatavas suhtes on tõmmatud koolinoorte tegevusele raamid ümber. Kuid ütlen kohe, et ärgu haara-tagu viimati nimetatust kui päästerõngast kinni ja ärgu hakatagu trummeldama nüüd üksi nende raamide vastu. Sest kunas neid raame ei ole olnud? On olemas aegu, kus need raamid on olnud mitmekordselt kõvemad ja kitsapiirilised, aga siiski on teotsetud. Otsigem põhjusi ikka s i s u s t, mitte välisest k e s t a s t. Ei maksa kiruda ka praegust seltskonna ellusuhtumist, praegust ühiskondlikku mentaliteeti. Noorte ihalduste-tähised ulatuvad tavaliselt ikka kaugemale käesoleva momendi piirjooni. Pääasi, kui on t a h e t, kui on i n d u. Näib ometi, et just tahtest, innust on pöud.

Muuseas näib, et just v a i m n e pool keskkoolinoortes kipub kidunema. Sportimine, näiteks, polegi nii väga vaeslapse-osas, mis on omaette vastu vaidlemata tervitatav nähtus. Aga kui võtta selle kõrvale ringide poolt korraldatud sagedasi koolidevahelisi huviohtuid t a n t s u g a l õ p u s, mida ei ole teatava linna kohta mitte vähe, või üha kasvavat tantsukursuste arvu, siis paistab, et siin logiseb koolinoorte taotlustes midagi. On ju tegelikult nii, et huviohtud on rohkem tantsu kui kõige muu pärast! Vaimsete harrastuste lained aga loksuvad ikka nõrgemalt ja nõrgemalt.

varavalgeni"

Üks, kaks, kolm!
Lendab tuhk ja tolm.
Trepist üles, koolimajja ...

Ära ilmal' valu kaeba,
Ära vala pisaraid,
Et sa midagi ei oska ...

Aga küllalt hädatsemisest! Selle pärast polegi kirjutatud need read. Nende ridade otstarve oli maalida mõnede joontega keskkooliõpilaste omaürituste seisukorrast ja selle põhjustest vilkalt vaadeldud pilti ja edasi juhtida mõtteid sellele, et revideeritaks seisukorda, kas on kõik keskkoolinoorte omaüritustes nii, nagu peaks olema. Kas ei tuleks revideerida ja kaalutella küsimust, et võib-olla on praegused teotsemisvormid ja -moodused aegunud ja nõuavad reformeerimist. Võib-olla kallame ikka värsket viina vanadesse astjatesse, kus ta enam ei kääri nii, et oleks vastavalt maitsev. Kas ei ole mitte meie ringid oma tegevusega — kui seda tegevust üldse kuigi palju on! — iganenud? Kas ei oleks aeg lahendada küsimuse umbsõlme, mis on praeguse keskkoolinoorsoo omaalgatuslikkude taotluste pääideaaliks, lähema tuleviku suurideaaliks?

Linda Jõemägi

Ehitame õhtuvinas

**Asub me koda tõmbetuulte teil,
köverad kased ja kidurad lepad me soil.
Higi vanem me põlv sageli valand,
siiski ei hääbund, ära ta eland.**

**Ei päikest, suurt, kiirgavat näha
me sageli saand. Siiski püha
too soine, kivine, vaevat pind.
Väärtust ta tõstab sangaritent tasut hind.**

**Külvame, künname viletsail äärismail —
käterammuga kaalume kände neil.
Oma tööga, innu ja tarmuga vahel järve-mere
tõstame hiilgele väikese eesti, suure soome sugurahva pere.**

**Ehitame õhtuvinas, päevakumas tared tugevad,
seinad sirged — ukсед kõrged, vägevad
järgneva põlve sangareile, mehile noile,
reipaile, innukaile, kes asuvad samule teile,
jälvima sääil, kus meie väsisime —
töötama sääil, kus meie tüdisime.**

(Narva Ühisgümn. Õpilaringi Albumist „Rännak Aole“)

Jooni esperantost ja tema loojast

Üle maailma käib võimas liikumine. Üha ja üha võidab see liikumine juurde uusi kaaslasi ja uusi võitlejaid. Rahvus ulatab rahvusele sõbralikult käe ja ühinevad kõik rassid — valged ja mustad.

See, mis neid ühendab, on esperanto. Esperanto on alles noor. Aga juba on esperanto levinud üle maailma ja igal pool on leida esperantiste.

Esperanto on kerge keel, sest tema looja lõi enne raamistiku ja siis alles ehitas sinna pääle teadlikult ja püüdis selle teha nii lihtsaks, loogiliseks ja kergeltõpitavaks kui üldse võimalik. Loomulikult arenenud keeled on arenenud omapääd, ilma teadliku juhtimiseta ja on kujunenud sellepärast väga tujukaiks ja raskeltõpitavaiks. Esperanto seda aga ei tunne. Ei ole maailmas keelt, mida võib nii kergesti õppida selgeks kui esperantot.

Esperanto ei taha kõrvale suruda rahvuslikke keeli, ta vaid tahab olla iga-ühele teiseks keeleks emakeele kõrval. Ta on rahvusvaheline abikeel, mis meid vabastab Paabeli torni needusest, ta purustab keelte tõkked ja avab meile maailma. Esperanto ei ole mingisugune teooria, vaid elav keel, teda ei ähvarda jagunemine murdeisse. Ta on koostatud moodsate kultuurkeelte alustel. 27 silmapaistvamat Prantsuse Teaduse Akadeemia liiget on kuulutanud esperanto „loogika ja lihtsuse ülimaliks saavutuseks“ ja juba 1925. a. tunnistas Ülemaailmaline Telegraafi-Liit Rahvasteliidu soovitusel esperanto selgeks keeleks rahvusvahelises telegraafilises läbikäimises.

* *
*

Aastat 60 tagasi elas Poolamaal Bjelostoki linnas noor Lazario Ludoviko Zamenhov, keda vaevasid suured eesmärgid ja kes võitis hiljem ülemaailmse kuulsuse.

Lazario Ludoviko Zamenhofi kodulinnas Bjelostokis elasid üksteise kõrval neli eri rahvust: poolakad, sakslased, venelased ja juudid. Nende rahvuste vahel puudus sõbralik läbisaamine. Juba aastasadu olid poisid kodus ja koolis kogunenud leeridesse ja korraldanud omavahelisi lööminguid, sääl kus iganes võimalus, ja seda jätkati täie andumusega ka siis, kui käis koolis L. L. Zamenhof.

L. L. Zamenhofi südant puudutas see tavaline nähtus valusasti. Tema südametunnistus ei lubanud teda minna löömingusse. Tema ei leidnud selleks põhjust, sest kõik need rahvused olid ju ühesugustes elutingimustes ja oli neil küllalt vaeva oma elutarvete rahuldamisega. Vahest oleks saadud elujärge parandada sõbraliku koostööga, aga see jäi unistuseks, sest puudus täieline üksmeel nelja rahvuse liikmete vahel. L. L. Zamenhof aga mõistis, et selle

üksmeele puudumise põhjuseks oli ühise keele puudumine. Ja selle vea parandamiseks tuli õppida mingit muud keelt väljastpoolt nende rahvuskeeli. See pidi olema rahvusvaheline keel.

Selle suure ülesande ja töö võttis enesele noor Lazario Ludoviko Zamenhof. Tema sööstus oma töösse tõsiselt ja täie andumusega. Juba abiturientina oli tal valmis rahvusvaheline keel, mida ta õpetas oma kaasõpilastele. Aga seni tehtud töö oli ka palju puudusi ja nende parandamine nõudis temalt nooruse ja üliõpilaspõlve parimad aastad. Vaatamata sellele, et tihti talle sai osaks inetu pilge ja naer, töötas ta edasi sihikindlalt ja püsivalt — seni kuni ta võitis! Ta lõi keele, mis pidi ühendama kõiki rahvaid ühiseks perekks.

Ja juba aastal 1905 peeti Prantsusmaal Boulogne'i linnas esimene ülemaailmne esperantistide kongress, kuhu oli tulnud kokku 688 esperantistide saadikut 20-lt maalt. Sel kongressil peetud avakõnes Zamenhof ütles järgmist:

„Esimest korda inimkonna ajaloos seisame meie, mitmesuguste rahvuste liikmed, teineteise kõrval mitte võõrastena, vaid vendadena, sest täna on kokku tulnud mitte prantslased inglastega ega venelased poolakatega, vaid inimesed inimestega.“

* * *

Aastad on vajunud ajamerre, inimesed sünnivad ja surevad, vanad kaovad ja asemele astuvad noored. Ka Zamenhof kadus, olles teinud inimsoole suurima hääteo. Juba 1917. aastast saadik puhkab tema põrm Varssavi kalmistul ja tema kalmu ehib lihtne mälestussammas. Aga ta ehitas enesele püsiva mälestusmärgi, mis ei kustu ialgi inimkonna ajaloost.

H. J.

Suusavarustusest

Et tutvustada oma lugejaid suusasportdiga, selleks avaldab toimetus alates käesolevast numbrist lühikesi suusatamise puutuvalt kirjutusi. Esimene kirjutus käsitleb suusavarustust, järgmine suusatamisstiile.

Toimetus.

Kõigil suusatajail, eriti aga algajail on raske orienteeruda suusavarustuses, seepärast mõningaid märkmeid selle küsimuse kohta „Tul. Radade“ lugejaile.

Kõigepäält suuskadest. Hääd suusad peavad olema valmistatud tugevast sitkest puust. Parimad selles mõttes on kasepuust suusad. Suuski valides valvatagu, et puu kasvukiustik jookseks täiesti piki suuska. See annab suus-

kadele erilise tugevuse ja vetruvuse. Kuna meie ajal on üle mindud juba murdmaasuusatamisele, mis tähendab seda, et ühe ja sama suusapaariga peab saama läbistada laus- ja mägismaad, siis tuleb hankida turistisuusad, mis sobivad kõigiti meie oludele. Suusa pikkus valitagu individuaalselt: suuskade omanik peab saama suusa püsti olles haarata suusaotsa pihku. Suusakepp ulatugu suusataja kaenla alla. Kerged ja vastupidavad on bambusest või ka haavapuust kepid.

Suusk olgu kinnitatud saapa külge võimalikult kindlamalt, see võimaldab juhtida suuski. Meie oludele sobib kõigiti siukola side. Jälgitagu, et sideraud oleks üle tinutatud, muidu lööb raud roostele ja sööb saapad ära. Sideraud kinnitatu suuskade külge vaskkruvidega, mis hoiab puud rooste eest. Huitfeld on tarvilik ainult kõrgmägisele maastikule.

Suusaspordi nautimiseks on vajalikud erilised suusasaapad. Need on käsitsi ja tugevasti tehtud, ömmeldud taldadega. Saapad olgu avarad, nii et võiks kanda kaht paari villaseid sokke. Erilise külma ilma puhul võib asetada saapapõhja õlgi või paberit, mis soojendab tunduvalt jalgu. Suusasaabaste aset võivad hädapärast täita ka sõduritangid või mõned teised veekindlad saapad.

Suusaülikond on ju hää asi, kuid see pole ilmtingimata tarvilik. Kui teda muretseda, siis valitagu riie, mis oleks kerge, soe, tuulekindel ja siledapinnaline, millele kergesti ei tardu lumi. Nn. »kuradinahast« tuuleülikond on õige praktiline ja odav (15 kr. ümber). See koosneb pluusist ja pükstest, mis sarnanevad sportlase treeningpükstele. Selle alla tuleb tõmmata soe pesu ja kampsun. Harjutustel rõivastutagu soojemini kui võistlustel. Pääkatteks ei ole otstarbekohased harilikud talvmütsid (nn. soome mütsid) ega ka kootud karvased tuttmütsid, selleks kõlbavad erilised nokaga suusamütsid. Kätte sobivad nahksed labakindad, mille all tarviduse järgi võib kanda ka villaseid kindaid. Nad olgu nii pikad, et kataksid hästi pluusi varukaid. Sama varustus sobib ka naistele; seelikute kandmine suusatamisel ei ole otstarbekohane.

Suuski tuleb aegajalt tõrvata puhta männitõrvaga, mis teeb suusapuu tihedaks ja veekindlaks. Ka hoiab see suuski kulumise eest. Uute suuskade muretsemisel tuleb neid kohe tõrvata, kuna poes või vabrikus on seda harilikult tehtud liig vähe.

Enne tõrvamist tuleb maha hõõruda lakikord, mis takistab tõrva imbumist puusse. Tõrvamist on kõige parem toimetada ahju hõõguvatel sütel. Tõrvaga määratud suuski liigutatakse süte kohal kuuma käes edasi-tagasi, kuni ilmuvad suusatalle valged mullikesed; vahetevahel hõõrutakse suusapind villase lapiga pooride täiteks tasaseks ja soojendatakse jälle, kuni tõrv on keenud sisse ja suusatald tõmbub kuivaks. Tõrvamisel pööratagu erilist tähelepanu suusaservadele, mis kõige rohkem valgeks kuluvad. On hää, kui

ka suusa päalmist poolt ühtaegu alumisega tõrvaga läbi keedetakse, mis annab suusale erilise vetruvuse ja vastupidavuse.

Et suusk lumel hästi libiseks, selleks on vaja suuski enne tarvitamist määrada. Määrde koosseisu peab kuuluma tõrva, steariini ja rasva. Külma ilma määre erineb sooja ilma määrdest. Paar koosseisu: 1) külma 0—70 — sulatatagu kokku $\frac{3}{5}$ osa vaha, $\frac{1}{5}$ — steariini, $\frac{1}{5}$ rasva ja pisut tõrva; 2) samasuguse külma juures sobib ka määre, mis koosneb parafiinist ($\frac{3}{5}$ osa) ja pruunist vahast ($\frac{2}{5}$ osa); 3) külma üle 20-ne kraadi — tarvitatagu puhast männitõrva. Kokkusulatatud segud pannakse hanguma ja lõigatakse hiljem tükkideks. Spordiärides on müügil ka valmismäärde. Need määrde hõõrutagu külmalt suusapõhjale ja soojendatagu hiljem küünlatulel üle, nii et määre kataks ühtlaselt suusapõhja. Mida pikemat maad sõidetakse, seda tugevamalt tuleb määrada.

Pärast suusatamist puhastatagu suusad hoolikalt lumest ja asetatagu seinale — ninadega allapoole, et vesi hõlpsamini alla nõrguks ja „suusakontsad“ liigselt ei pehkiks põrandal veelombis seisemisest.

Suusatamise vaheaegadel hoitagu suusad klambrites, et neid säästa koolumisest; ninad olgu ninapulgaga parajalt paines. Suvel asugu suusad kuivas kohas lamades või püsti olles serviti.

Suusasaapad määratagu enne tarvitamist. Selleks on olemas eriline veekindel määre, mida saab osta spordiäridest.

Need on vaid üksikud näpunäited algajaile. Ajajooksul igal suusatajal täienevad kogemused iseenesest. Jõudu kõigile selle ilusaima talvespordi harrastamiseks!

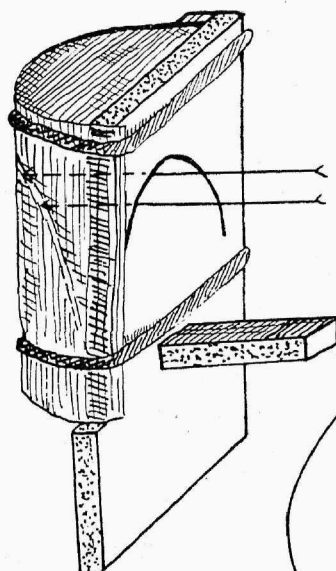
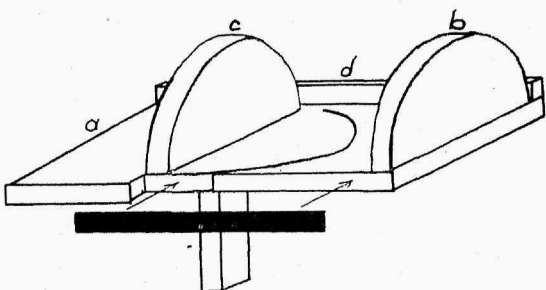
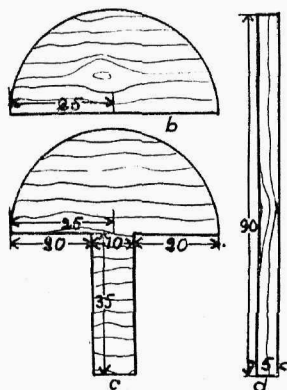
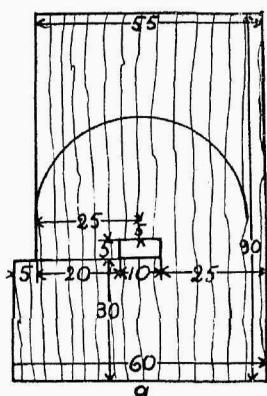
TEHNIKA

Gustav Saar

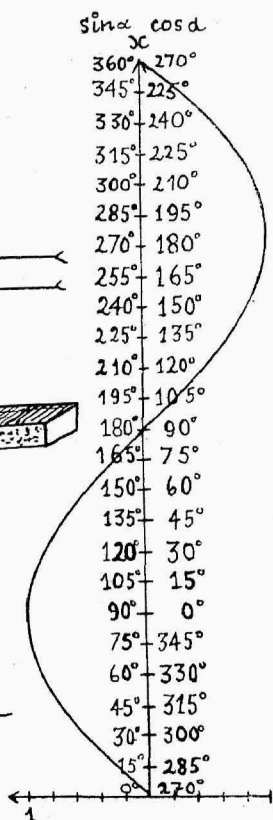
Sinusoidograaf

„Mis „graaf“ siis küll see peaks olema,“ küsib võibolla mõni imestunult, „meil juba on telegraaf, fonograaf jne., aga nüüd korraga „sinnasõidukrahv“!“ Siin pole midagi imestada, vaid see on päris tõsine asi. Sinusoidograafi abil saame nimelt joonestada siinuskõverat; sääljuures mitte tarvitades joonlauda, lekaali ega muud joonestamise abinõud. Selle aparadi — sinusoidograafi — valmistame järgmiselt:

5 mm paksusest vineerist saame välja joonisel näidatud osad a, b, c ja d. Osal a on sees ristkülikukujuline auk ja poolringikujuline pragu. Seda

Sinusoido-
graf.

pragu peab iseäranis täpselt välja saagima, kuna sellest olenebki aparadi täpsus. Vineeri päälkülje puutoim on märgitud joonisel, pikkused on mm-ites. On osad välja saetud, lööme terve aparadi naelakestega kokku, nii nagu joonis näitab. Soovitav on enne vastavad kohad liimiga määrada. Liistud, s. o. osad b, c ja d tulevad tugevasti a külge kinnitada, liist d ei tule mitte täiesti vastu b-d ega c-d lükata, vaid umbes 0,5 mm vahe jätta. Piki serva, kus poolringikujuline pragu välja tuleb, liimime pabeririba (joonisel must). Nüüd ongi sinusoidograaf valmis mõõtüksusega 1=2,5 cm, see on ligikaudu 1 toll.

Et nüüd siinuskõverat saada, muretseme valgustundliku paberi (päikesepaber) formaadis 6×9 cm ja paneme selle aparadi külge, valgustundlik pool sissepoole nii, et see paber moodustab silindri pinna. Paberi kinnitame kahe kummirõngaga (vaata joonist!). Nüüd läheme välja päikesekätte ja asetame aparadi nii, et esikülg on päikesekiirtega risti, s. t. et eest väljaulatuv ots ei annaks varju. Paari minuti jooksul on sinusoidograafi läbinud kiired kopeerinud tagaküljele (paberile) siinuskõvera. Nüüd jääb üle veel saadud pilt, s. o. joon kinnitada. Kui aparaat olemas, on siinuskõvera joonistamine väga lihtne. Nii et: „kes soovib, see proovib, ja kes proovib, see kiidab!“

Mikrofonist valjuhääldajani

Tänapäeval on raadio vastuvõtte-aparaat tavaliseks nähtuseks kõikjal. Temaga ollakse harjunud kui vana sõbraga. Keegi ei uuri, kust ometi tulevad helid, mis hoovavad valjuhääldajast. See on nii mõnelegi saladuseks, ent see ei häiri neid põrmugi. On ju helid kuuldavad niigi, ilma et tarvitseks tungida nende saladustesse.

Kaunis pikk ja keerukas on see tee, mida läbib heli rännates mikrofone ees seisvast kunstnikust kuulaja kõrvadeni. Vahepeäl võib tähele panna õige mitmeid tegureid, mida jagatakse elektrilisteks ja akustilisteks. Akustiliste teguritena mõjuvad saateruum, kõneleja ja mikrofon. Nad on kõik tähtsad tegurid. Hää saateruum peab olema akustilise summutamisega, selleks et helid ei pörkuks tagasi seintelt, kuna see tekitaks helilaineis hiigelsegaduse. Mikrofon juures on tähtis tema asetus ja ülekantavate helide ulatus, mida sageduspaelaks kutsutakse. Mikrofon kohta veel nii palju, et tänini pole leiutatud mikrofon, mis oleks võimeline vastu võtma ja edasi andma õige tugevaid helisid. Sellepärast ei saa meie vastuvõtjas kunagi tugevaid toone. Tugevad helid lähevad kaduma, läbides saatjat ja vastuvõtjat. Seda võime tähele panna kinodes helifilmi vaadates. Linal näeme mingit tulistamistseeni laske-riistaga, kõrvus kuuleme vaid vaevast heli, mida kuidagi ei saa pidada laske-riista tegelikuks pauguks.

Heli käik algab mikrofonist. Säält juhitakse ta võimalikult kaovaese juhtme kaudu saatjasse, kus viiakse läbi modulatsioon. Moduleerimise all mõistame kõrgesagedusega võnkuvale lainele lookleva kuju andmist. Kui vaadata vaid lainete harju, näeme rahulikult looklevat kõverikku. Pääle mitmekordset võimendamist juhitakse kõrgesageduslik moduleeritud laine, mida kandelaineks kutsutakse, antenni. Teel saateantennist vastuvõtjani moonutatakse kandelainet. Moonutuse põhjustena esinevad igasugused nähted ja esemed, mille kirjeldamine viiks pikale. Need moonutused end kuulajale küll just eriti tugevasti tunda ei anna, kuna paremate vastuvõtteaparaatide juures on tehtud parandusi ja täiendusi, mis takistavad tugevate moonutuste läbipääsmist. Igale aparaadile peab valima tema iseloomule vastava valjuhääldaja, mis aitab tõsta häälepuhtust, aparaadi selektiivsust (jaamade üksteisest eraldamise võime) jne. Siiski ei ole kõigile vahenditele vaatamata ülekanne täiuslik ja inimese kõrval on võimalik siiski vahet teha raadiomuusika ja tegeliku kontserdi vahel. Hää valjuhääldaja peab alal hoidma igale muusikariistale omast tämbrit, kõlavärvi, kuna just see muusikariistade juures tihti nauditav ongi. Kui mikrofon pole suuteline seda edasi andma või on halb toon tingitud valjuhääldajast, pole mingit naudingut kuulata isegi kuulsaimate kunstnike kontserte. On loomulik ja arusaadav, et valjuhääldaja peab puhtalt üle

kandma igasuguste sagedustega helisid, nii kõrgeid kui ka madalaid. Kui raadiotehnika sammus alles lapsekingades, tekkis raskusi madalate helide ülekandega. Otsiti teid — ja loomulikult leiti — valjuhääldaja madalate helide ülekandmiseks. Kuna asi oli uudiseks, hakati valjuhääldajaid seda paremaks pidama, mida madalamaid helisid need arendada suutsid. Ajajooksul kadus see moenarrus ja hakati jälle lugu pidama loomulikust helist, s. o. nagu see esineb originaalses muusikas. Samuti on lugu ka hääletugevusega. On raske ütelda, missugune valjuhääldaja sellelt seisukohalt väärtuslikum on, sest üks inimene eelistab tasast muusikat, kuna teise maitse järgi on suurema väärtusega tugev ja võimas muusika. On aga selge, et kaitsevæe-orkestri marsi loomutruul ülekandel tekivad ebameeldivad sõnelused naabritega ja mis veel hullem, selle all võib kannatada elamu lagi.

Kõiki valjuhääldaja vigu saavad aidata, parandada mikrofoni ees esinevad kunstnikud. On tähele pandud, et suurte orkestrite kontsertide vastuvõtul kaotab ülekanne veidi oma algupärasusest. Siin aga saab aidata hää dirigent, kes laseb piano kohad mängida veidi tugevamini. Nii saame vastuvõtu palju parema.

Teater

„Mare ja ta poeg“

Aino Kalda näidend kolmes vaatuses Riho Pätsi saatemuusikaga. Näitejuht J. Põder, dekoraator V. Haas. Tartu esietendus „Vanemuises“ 14. 12. 35.

Tundub ehk mõneti põhjendamatusena, näib ehk teatud määrani unarusehõlma vajunud asja uuesti päevavalgele toomisenä alljärgnev seisukohavõtt Aino Kalda näidendi „Mare ja ta poeg“ suhtes, mis juba äsjamöödunud jõulude eeli Tallinnas „Estonia“ ja Tartus „Vanemuise“ teatri poolt lavastati. Teiselt poolt on meil aga värskelt meeles too laialdane, peaaegu üleestiline näidendiga seoses olev huvi, mis avaldus ilmekaimalt just harukordselt elava poleemika näol ajakirjanduse veergudel. Ja nood, tihti väga vastassuunalised, näidendi ideoloogiat pooldavad, kuid tihti ka eitavad sõnavõttud õigustavadki „Mare ja ta poja“-probleematika lähendamist meile, Eesti gümnaasiumi- ja keskkoolinoorte pere teatritehnilisemale ringkonnale, sest — huvitaval

kombel moodustavad just käsiteldava lava-teose puudused nood jõulised faktorid, mis süvendavad meie riiklikku mõtlemisviisi, aitavad kaasa meie terve rahvustunde kristalliseerumisele.

„Mare ja ta poja“ tegevuse ajalooliseks, reaalseliseks taustaks on too suur kurbmäng, ebaõnnestunud mässukatse Eesti kaugelest minevikust, milline aset leidis 1345. a. toomapäeval Viljandi lassis Sakalas. Teose autor aga tahab esmaprobleemina lähendada küsimust, kuivõrd suured, kuivõrd piirilised on ema õigused oma laste suhtes.

Näidendi päätegelane Mare, Sakala endise vanema Valdeko lesk on oma pika eluea jooksul kaotanud sõjatapperi läbi juba kuus noort, tugevat poega, ainukesena on jäänud järele tema vanaduspäevade toeks poeg Imant. Kuulda saades, et Sakala tublimad, uljamad meeskodanikud, nende seas ka Imant, kavatsevad kallaletungi Viljandi ordulossile, et hüüd: „Maarahvas on tõusnud!“ käib suust

suhu, valdab Maret ääretu, ängistav hirm poja saatuse pärast. Et Viljandi lossi ründamine on kavatsatud toomapäeval (tol päeval pidi lossiviidava vilja asemele igasse kotti peidetama sõjariistus mees), siis võtavad Mare hingepiinat eriti talumatu kuju ta ebausku-liku veende mõjul: „kes toomapäeval tegusid teeb, see surma saab!“ Südamevaluga jälgib ta, kuidas poeg üha kasvava innukusega valmistub sõjakäigule, korduvalt vannutab ta poega koju jääma. Kui aga tulihingeline, kordaminekut uskuv Imant, hoolimata ema manitsusist, retkele läheb, sunnib pöörane hirm Maret poja päästmiseks äärmuslikku sammu astuma. Ta huulilt purskub karjatus: „Minust on ta tulnud! Ta on minu!“ — siis tõttab ta Viljandi lossi komtuuri Gasvin von Herike jutule ja tingimusel, et ta poeg jäetaks ellu, teatab ta viimasele eestlaste kavatsusist. Eestlaste lüüasaamine on täielik, umbes kolmsada tugevat elujõulist Sakala meest tapetakse, ainult Imanti elu säilitatakse. Kuid oma ema õiguse ajel äraandmist toimides polnud Mare arvestanud Imanti hingeeluga: juhtunud kuulda saanud, näib viimasele tulevik täis häbi ja piina, ta ei leia muud pääseteed, kui teostab, lossimüüri alla sööstes, endamõrva. See on Marele kohutavaimaks karistuseks, mõne päevaga muutub ta inimvaremeks. Viimases vaatuses, äärmiselt sünges mässuohvrite matmissitseenis, teatab Mare, karistusest täiesti teadlik olles, et tema oli äraandja, tõmmates sellega rahvahulga viha enesele ning lõpetades oma elu kivirahe all.

Nii on selle, emarmastusest, emakannatusist läbiimbutatud draama lühike sisukokkuvõte. Loomulik, et näidendi ajalooline taust, Mare kujutamine Sakala endise vanema lesena tingib vaatlejais alateadvuslikku soovi näha Mares tüübilist, tublit eesti naist, eestipäraste iseloomujoontega. Siinkohal ei taha aga Aino Kalda Mare meie senistele tõekspidamistele eesti naisest vastata, paneb meie sügavaimas sisemaailmas liikuma kogu näidendi jooksul järjest süveneva protestilaine. Kui siin on tahetud kujutella eesti naist, siis on seda tehtud vaid ühest äärmuslikust seisukohast ja sedagi liialdatud kujul! Kas suudaksime näiteks

uskuda, et kunagi minevikus, olevikus või ka tulevikus suudaks emarmastus eesti naise juures nii ainuvaldavaks positiivsuseks muutuda, et see sunniks teda oma väiksemaidki sotsiaalseid kohustusi unustades Marena hüüatama: „Mis puutub minusse Sakala orjus või vabadus, või Viljandi lossi müüride varisemine, kui sina hukud, mu poeg!“? Kas võiks eesti naine ainuüksi ebausule rajatud hirmu mõjul end niivõrd unustada, et ta oma poja elu ostaks äraandmisega, teadmise, et seeläbi sajad emad peavad omad pojad ohverdama? Ja kuigi me katsuksime Mare sammu õigustada tema traagilise elukäiguga, kuigi asetaksime eesti naise seisukorda, kus saatus talt on röövinud kõik lapsed pääle ühe, siis ometi ei piisa sellestki tolle teo õigustamiseks ja mõistmiseks.

Kõik eelnev resümeeeritult moodustabki suurima puuduse näidendi kujuehituslikus küljes, mis rahvustunde ignoreerimisest hoolimata teiselt poolt aitab tähtsustada riiklikult mõtlemise, isamaalikult tegutsemise vajadust; Mare kuju võiks olla isegi emadele selleks hoiatavaks eeskujuks, keda ei tohi jäljendada.

Kuid ka kompositsioonilt ei esita lavateos märgatavaid väärtusi. Stiil on valdavas ulatuses paatoslik, täis üllaid, kaunikõlalisi lauseid; paiguti (eriti teise vaatuse teises pildis, lossioüestseenis) tundub põhjendamatu venivust, ka viimane vaatus tundub liig kunstlikuna, liig tehtuna oma „raskeltseeditava“ sünguse, kontrastselt otse piiriliste (jõuetud raugad ja kasvueelised poisikesed) kujude tõttu.

Õnnestunuim, kohati isegi nauditav on Imanti kuju — usutavana tundub selle ulja noormehe kaasaelamine oma mõtteosaliste vaimustusele, ainukese pääseteena näib Imanti traagilises endamõrvmises seisev lõpplahendus.

Kui lühidalt peatuda ka näidendi lavalisel ettekandel „Vanemuises“, siis nähtus siin seda tugevat tahet, millisega iga tegelane tahtis oma osale niitelda „sisse elada“. Mõneski suhtes aitas üksnes „Estonia teatri“ näitleja L. Reimani kunstiküps, innustatud

mäng Mare kuju talutavaks muuta. Estoonlane K. K a r m (Imantina) kippus oma uljuses vahetevahel tugevasti liialdama, mõnes osas aga (eriti lossiõue stseenis) esitas ta oma hingelised võitlused vägagi usutaval viisil. Kõrvaltegelasist väärivad märkimist R. R a t a s e p p (Mango osas) ja A. R a n d - v i i r (Sakala mehe osas). Lavaliselt vähemõnnestununa tundus viimase vaatuse massistseen, kus nihästi dekoratsioonides domi-

neeruva musta tooniga kui ka statistkujude venivusega näis tahetavat saavutada vaid mingit sünget „närvevapustavat“ lõppu.

Saal oli täiesti välja müüdnud, mis suurel määral oli muidugi tingitud „Marele“ ajakirjanduses osaks saanud eelkõmest. L. R e i - m a n n sai teenitud aplausi ja „lilleliste“ tunnustusavalduste osaliseks, sama „saatusega“ pidi leppima ka kohalviibiv näidendi autor.

V. Valter.

Sport

Innustugem korvpalli-mängimiseks!

Käsi-pallimäng ja eriti just korvpall on viimasel ajal väga populaarseks muutunud. Leiduvad ainult üksikud maad, kus veel pole nimetatud mäng suutnud võidule pääseda. On isegi nii kaugele mindud, et eeloleva Berliini olümpiaadi kavva on võetud ka korvpalliturniir. Seesuguse lühikese ajaga, nagu seda on tarvitanud korvpall oma arenguks, on ta saavutanud imestatavaid tulemusi. Veel mõned aastad, siis pole tarvis enam rääkida korvpallist, siis räägib juba korvpall ise enese eest.

Tahaksin allpool mõne reaga puudutada korvpallimängu ja üldse spordi olukorda meie keskkoolides. Vähe on sõnadest, mida nii tihti püütakse teha, kui neil pole reaalseid tulemusi, vähe on kavadest, kui neid ei teostata, vähe on unistustest, kui nad ei täitu. Palju tehakse sõnu ja ridu noorsootööst, räägitakse mitmekülgsest kasvatamisest, organisatsioonide tööst ja tegevusest jne., kuna aga tõsiselt hinnatav ala, noorte kehalise kasvatus eest hoolitsemine on jäetud võrdlemisi tagaplaanile. Omal ajal valitses Tartus isegi õpilaste võistluskeeld, millest nüüd on siiski mööda mindud ja mitmed võistlused läbi viidud. Ei saa salata, et vigu esineb igal pool, aga neist peaksime ometi üle saama. Oma rohkete kogemuste põhjal võin konstateerida õpilaste erilist huvi võrk- ja korvpalli vastu. Neid tuleb ainult rakendada tegevusse ja jagada neile tarvilikke juhtnõure asjatund-

jate poolt. Juba varakult tuleb anda noortele kindel alus nimetatud mängudest ja siis võime kindlad olla, et tulevikus korralikkudest mängijatest ei tule puudust.

Eelmisi aastaid võrreldes on viimasel ajal õpilaste mängutase langenud, küll on aga tõusnud üksikuid erilise andekusega esmaklassilisi „tuuse“, kes vääriksid koha koguni rahvusmeeskonnas. Omal ajal oli ühe Tartu suurema kooli võrkpalli meeskond Eesti meister, mängides kohaliku ühingu nimel.

Kui tahame mängutaset tõsta, peame mängule rohkem rõhku panema ja muutma teda palju süstemaatilisemaks. Vähe on sellest, kui mängu juhivad õpetajad — siin tuleb leida asjatundja, eriteadlane ja anda õpilaste mänguoskuse arendamine mainitud isiku hoolde. Ainult siis võime kindlad olla, et järjekindel töö annab ka soovitud tagajärgi. Ameerikas, kus käsipall on suurt poolehoidu võitnud, mängitakse seda keskkoolides treenerite juhtimisel. Ei pruugi seepärast sugugi imestada Ameerika kõrge mängutaseme üle. Ma ei taha öelda, et ka meie peaksime kõik need võimalused saama, kuid peaksime siiski vähemalt sinna poole püüdma. Koolinoortest võrsuvad tublid sportlased, tublid mängijad ja miks ei tohiks me neile pakkuda arenemisvõimalusi, jagada õpetusi, et nad pärast kooli lõpetamist võiksid asendada ajalukku kaduvaid sportlasi, „spordituuse“.

R. Keres.

Tartu gümnaasiumide käsipalli- lahingud

Pärast jõuluvaheaega jätkusid gümnaasiumide-vahelised käsipallivõistlused laupäeval hõredavõitu päältvaatajaskonna ees. Avamängus kohtusid kommertsgümn. ja Vene gümn. meeste-võrkpallis. Esimese game'i võidab kergelt kommertsgümn. 15:7. Teine game möödub juba tasavägiselt, võidab napilt kommertsgümn. 15:13, seega kogu mängu 2:0. Järgmistena mängisid korvpalli kommertsgümn. ja Saksa gümn. Mäng kujuneb vastu ootusi väga tasavägiseks. Esimese poolaja võidab Saksa gümn. 18:16. Teine poolaeg läheb punkt-punktilt, kuni lõpuks on kommertsgümn. võit 30:29.

Viimases mängus kohtusid poeglaste gümn. ja kesk. koondusmeeskond korvpallis. Mäng oli kiire ja nauditav. Esimese poolaja võitis koondusmeeskond 11:10. Teisel poolajal hakkab poeglaste gümn. mäng sobima ja suure hooga mängides langeb korv korvi järgi, lõppvileks on kindel võit 37:22.

Pühapäeval jätkusid keskkoolide käsipalli esivõistlused rohkearvulise publiku ees.

Esimestena mängisid võrkpallis õhtune gümn. ja Saksa gümn. Esimese game'i võidavad suure pingutusega sakslased 17:15. Teine game tuleb kergelt õhtusele gümn. 15:3. Kolmas game on eriti pinev, võidab napilt õhtune gümn. 16:14, seega kogu mängu 2:1, pääsedes seega võrkpalli finaali.

Järgmistena lavastasid õhtu pinevama ja huvitavama mängu võrkpallis poeglaste gümn. ja Treffneri gümn. Esimese game'i võidab Treffneri gümn. selge paremuse juures 15:11. Teine game läheb aga poeglaste gümn. edu tähe all ja võidabki game'i 15:9. Kolmas game on äärmiselt tasavägine, kuni seis on 11:11, siis tuleb poeglaste gümn. hoogne lõppspurt ja game kuulub neile 15:11, seega kogu mäng 2:1 poeglaste gümn. eduks.

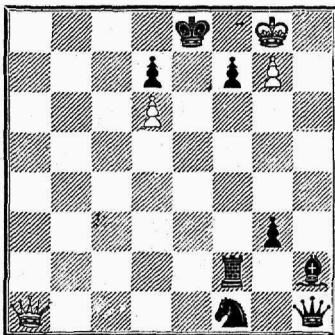
Viimaks kohtusid sõprusvõistluses korvpallis õhtune gümn. ja Treffneri gümn. Mängu võidab õige napilt õhtune gümn. 27:26 (14:11).

Mängud on lõpule jõudmas, veel paar õhtut mängida ja siis on selgunud tänavused meistrid. Korvpallis on suuremaks favoriidiks poeglaste gümn. ja võrkpallis õhtune gümnaasium.

Male

Toimetaja **A. Kranich**, Tallinn, Poeglaste Kommertsgümn.

Lahendusülesanne Nr. 3.

Valged: Kg8; La1; ed6; g7

Mustad: Ke8; Lh1; Vf2; Oh2; Rf1; Eg3; f7; d7.

Valged algavad ja annavad matt 4-ja käiguga.

XIII Üleriiklik Eesti koolinoorsoo maleturniir

XIII Üleriiklik Eesti koolinoorsoo maleturniir peeti Tapal 1.—5. jaanuarini s. a. Korraldajaks oli Tapa Ühisgümnaasiumi Kirjanduskarskusring. Võistlused peeti Tapa Ühisgümnaasiumi ruumes. Osavõtjaid oli 11 ülesantud 16 asemele, kuna osa paremaid maletajaid jäi saabumata.

Turniiri avas Tapa Ühisgümnaasiumi direktor. Iga päev mängiti kella 9—14 ja 15—21. Mängu tempo oli kiire, 2 tunniga 40 käiku. Turniiri võitis K. Karu (Narva) 9 punktiga. Teise koha päris liidu B-klassi tuus J. Tiks (Tapa) 7½ punktiga. 3. Lahi (Tapa) 6½ p. 4 ja 5 E. Kurik (Tartu) ja Lepik (Türi) 6 p. 6. H. Kord (Tartu) 5½ p. 7. Kroon (Võru) 5 p. 8. Paas (Haapsalu) 3½ p. 9. Kursk

(Haap.) 2¹/₂. 10. Aleksandrov (Võru) 2 p. ja 11 ja viimane V. Metsmees (Tartu) 1¹/₂ punkti.

Turniiri võitja Karu meistri koht oli teenitud: ta mängib kavakindlalt, süvendatult ning julgelt.

Viimasel võitluspäeval peeti ka välkturniir 10 osavõtjaga, sest tartlane Metsmees loobus mängimisest. Välkmeistriks tuli Kurik (Tartu) 8 p. 2. Tiks (Tapa) 8 p. 3. Lahi (Tapa) 7 p. 4. Kord (Tartu) 5¹/₂ p., teistel vähem. Kurik osutus Tiksist paremaks järelvõistluses.

3. jaanuaril kell 7 õhtul andis rakverlane Blumenoff simultaani. Vastu mängisid kõik turniirist osavõtjad. Kuna koosseis oli väga tugev, siis venis mäng pikale (5 tundi) ja ka tagajärg ei kujunenud simultanistile hiilgavaks. Võitsid Karu, Tiks, Kroon, Kord ja Lahi. Viigistas Lepik.

Turniiri korraldus oli võrdlemisi häa. Osa-

võtjatele oli antud kasutada õõbimiseks klass Tapa Ühisgümnaasiumis. Vaba aja saatsid osavõtjad mööda mitmekesiselt.

Viimasel päeval asetleidnud välktorniiri järelle tuli kiire jumalaga jätt ja ärasõit. A. K.

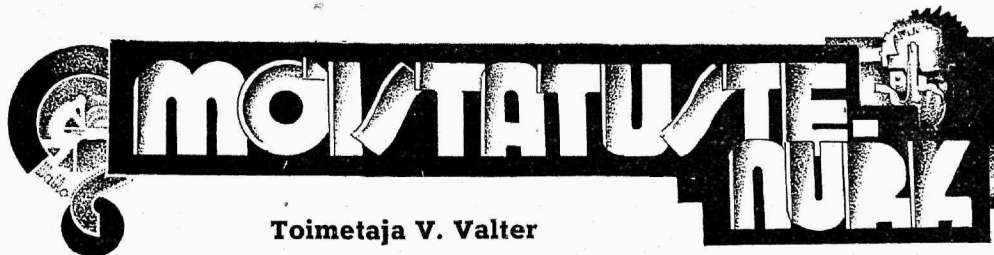
Eelmise ülesande lahendus (ilmus „T. R.-des“ nr. 3).

1) Kd4—d5 ähvardades Vg7—g6, et järgmisel käigul Lc3—h8 matt anda. Käib must Kh3—h4, järgneb Lc3—f6+. Kui must käiks vankriga, lööb Ld3+ ja 3) Ld3—h7 matt.

* * *

Õiendus.

„T. R.-des“ nr. 5 ilmunud maleülesandes on malelaua kujund eksikombel valesti asetatud (must ruut paremal all — nurgas). Toimetus palub seda segavat viga lahkesti vabandada.

Üldreeglid

1. Mõistatuste lahendusest võivad osa võtta kõik „T. R.-de“ lugejad.

2. Iga mõistatus olgu kirjutatud eri paberilehele või postkaardile.

3. Iga lahendus olgu varustatud vastava kupongiga (vaata järgneva lehekülje allserval).

4. Iga lahendus olgu varustatud lahendaja täpse nime ja aadressiga ning kirjutatud võimalikult loetava ja selge käekirjaga.

5. Postikulude kokkuhoidmiseks võivad ka mitmed lugejad saata omad lahendused ühises ümbrikus. Kõik lahendused adresseerida: V. Valter, Poeglastegümnaasium, Tartus.

6. Auhinnasaajate nimed avaldatakse „Tulleviku Radades“.

Mõistatus nr. 11

Kirjanduse- ja spordimõistatus

17			18			19
	10			11		
		5		6		
			2	1		12
16			V	1	K	7
	9		2	0	3	20
		4				7
			8			13
15				14	4	10

a — ai — ak — ar — ba — be — berg — bert — da — da — dams — de — de — de — di — dus — frie — ge — ha — hu — i — i

ja — ja — jad — jär — ka — kal — ke
 ke — klum — korv — ku — kuu — kuu — las —
 las — lei — leht — li — ling — ma — maa —
 maad — mar — mas — mat — max — me —
 me — met — mi — mu — mär — ne — nen —
 ni — no — no — noor — nud — pa — pall —
 põlv — ra — ri — rist — sa — sa — schme —
 se — se — seit — sel — sur — sü — tal —
 ti — tug — tõu — ur — vaim — ve — ven —
 vi — vil — väi — öö

Ülalasuvaist silpidest moodustada 20 sõna, millede tähendus on antud allpool. Edasi tuleb võtta igast sõnast 4 tähte vastavalt tähenduse kõrval antud numbrile (kui näiteks tähendusele vastav sõna oleks „Münchhausen“ ja selle kõrval asuksid numbrid (5, 10, 3, 11), siis, vastavalt numbriale, tuleks võtta selle sõna 5., 10., 3. ja 11. täht, s. o. tähed „h“, „e“, „n“, „n“). — Nii saadud neljatähelised grupid kanda ülalasuva kujundi spiraalitaoliselt jooksvasse ruutude reasse, igasse ruutu üks täht, kusjuures tähtedegrupid algavad kujundi keskelt (esimene täht „k“ on juba kohale asetatud) ja hargnevad edasi kujundis antud numbrite järjekorras.

Õieti kohale asetatult moodustavad tähed (alates keskele asetatud tähega „k“) huvitava lause H. Raudsepa „Mikumärdi“ tegelase Jaak Jooram'i suust, millega viimane oma vägevust tahab alla kriipsutada.

Sõnade tähendused: I—Spordiharu (1, 2, 3, 4); II—Odaviske maailmameister (eesnimi ja nimi) (12, 6, 7, 3); II A. Gailiti uudisteos (3, 2, 5, 5); IV Eesti kergejõustiklaste (8, 4, 10, 8); VI A. Mälgu teos (4, 11, 2, 1); olümpiatreener (1, 6, 6, 2); V J. Semperi teos VII K. A. Hindrey teos (6, 1, 8, 4); VIII Spordiharu (7, 4, 6, 8); IX Aleksis Kivi teos (3, 4, 5, 8); X J. Barbaruse luuletis (3, 12, 2, 2); XI Eesti poet (eesnimi ja nimi) (2, 3, 10, 7); XII H. Ranna teos (5, 4, 10, 9); XIII Euroopa poksisuurus (eesn. ja nimi) (11, 2, 7, 10); XIV H. Raudsepa lavateos (3, 4, 5, 6); XV Eesti kirjanik (eesn. ja nimi) (2, 5, 3, 11); XVI O. Luts'u teos (10, 20, 6, 7); XVII R. Sirge teos (10, 2, 5, 6); XVIII V. Ridala luuletis (10, 9, 7, 3); XIX Eesti parimaid kerge-

jõustiklasi (eesn. ja nimi) (1, 6, 3, 10); „Tähelennu“ autor (10, 2, 3, 6).

Mõistatuse õieti lahendajate vahel loositakse auhinnaks eesti suurima stiilimeistri F. Tuglase äsjailmunud „Valimik novelle“.

Lahenduste saatmise viimseks tähtpäevaks on 5. veebruar s. a.

Palume jälgida üldreeglite nõudeid!

Mõistatus nr. 12

Koostage tervituskõne.

Mõne päeva eest „T. R.-de“ toimetus sai oma lugejate ringkonnast, gümnaasiuminoorelt Pupu-Jukult järgmisesisulise kirja:

Lp.

„Tuleviku Radade“ toimetus.

Ligemal ajal on meie kooli, Tõbuvere Ühisgümnaasiumi 5. aastapäev. Muidugi toimuvad sel puhul suurejoonelised pidustused, kus kõige arusaadavamaks, iseendastõistetavaks kohustuseks on, et nisugune tähtis tegelane, nagu seda on õpilaskonna vanem, peab tervitussõnad ütleva. Saatuslikul kombel sai aga mulle see õnnetus (või õnn) osaks, et mind valiti õpilaskonna vanemaks. Nüüd aga murran juba mitmed päevad oma pääd ega oska meeleolukat, vaimukat, paarilauselist, kooli aastapäevakohast tervitust koostada. Pöördun siis lugupeetud „Tul. Radade“ toimetuse poole palvega, et vahest suudate mind aidata, loodetavasti võite mulle lühikeses tervituskõne koostada.

Teie peatset vastust ootama jäädes

Pupu-Juku.

„T. R.-de“ toimetus avaldab Pupu-Juku kirja eeldades, et kõige parema tervituskõne, mis Pupu-Jukut täiesti rahuldaks, teda isegi vaimustaks, võivad koostada vaid „T. R.-de“ lugejad (kellede seas teatavasti rohkesti õpilaskonna vanemaid leidub).

Tuleviku-radalased, koostage Pupu-Jukule lühike (kuni 50 sõna) tervituskõne tekst. Parima tervituskõne teksti koostaja saab auhinnaks ühe aastakäigu „Tuleviku Radasid“, kümne järgmise koha vääriliseks hinnatud vastajate vahel aga loo-

sitakse lohutusa uhinnana pool aastakäiku „Tuleviku Radasid“.

Niisiis: sulg kätte ja saatke Pupu-Jukule nõutud „lohutuskiri“!

Lahendused saata hiljemalt 5. veebruariks s. a.

Palume veelkord jälgida üldreeglite nõudeid!

Eelmise numbri lahendused

Mõistatus nr. 9.

Jõulumeeleoluline tsitaat rahvalaulust on: „Jõuaks, jõuaks jõulud tulla, siis saaks saialeiba süüa, oma käega ossi võtta!“

Lahenduse võti sisaldab järgmised sõnad: 1. Jõuluvana, 2. Vitsakimp, 3. Saanisõit, 4. Säraküünal, 5. Aisakellad, 6. Nõrgaleht, 7. Lõbusaimat jõulumeeleolu!

Mari Underi luuletuskogu „Kivi südamest“ auhinnana võitis: J. Kelder, Kalda 15, Haapsalu.

Mõistatus nr. 10

Vastuseid mu sõbra iseloomule sobiva kingi leidmiseks saabus haruldaselt rohkesti — olgu nende eest siinkohal soovitajatele edasi öeldud suurim tänu! Valdavas enamuses soovitatakse kingitusi raamatute alalt, küll ilukirjanduslikke teoseid, küll teadusliku sisuga raamatuid, isegi „Lööklaulud“ tunduvad mõnele soovitajale väga väärtusliku kingina. Kuid leidub ka üpris omapäraseid nõuandeid. Nii keegi Tartu õpilane soovitab kinkida saksa keeles ilmunud „Spikerdamiskunsti“ (!), keegi Tallinna õpilane peab kindlaimaks „ergutusvahendiks“ kinonäitlejanna Franziska Gaali fotot (!!). Eriskummalisim aga tundub olevat kellegi Valga Ühisgümnaasiumi õpilase ettepanek, kelle „fantaasia“ ei kohku soovitamast kingitusena isegi tolmuimejat (!!!). — „T. R.-de“ auhindamistoimkonnal igatahes oli tugevasti tööd, et paremusjärjekorda kindlaks määrata. Avaldame alljärg-

nevalt kolm esikohtade vääriliseks tunnustatud vastust:

1. Mina kingiksin sellele suurepärasele poisile midagi raamatute vallast. Usun, et sobivaimaks osutuks Mait Metsanurga „Ümera jõel“, ta kindlasti vaimustuks esivanemate vabadusvõitlusist.

Lucilla Wiiberg, Inglise Kolledž, Tallinn.

2. Kingiksin Teie sõbrale grammofoni ja ta lemmiknoodi „Mets mühiseb“, siis ei pruugiks tal end vaevata gitarrimänguga ja ta võiks sel ajal, kui grammofon mängib, õppida selgeks valsisammud, mida ta arvatavasti veel ei oska.

Viktor Tui, Tartu Tehnikakool.

3. Võta minu nõu kuulda ja kingi oma sõbrale Jack Londoni „Martin Eden“. — Selle teose kangelasel iseloomuomadused ühtuvad sinu sõbra omadega. Küll sa näed — ei kahetse!

S. Luide, Kalevi 32-a—4, Tallinn.

Kümne parima kingituse soovitaja vahel loositi auhinnaks üks aastakäik „Tuleviku Radasid“, kusjuures seekord saatuse pailapseks oli Elmar Sibul, Tartu, Õhtune Keskkool, Tartus.

Toimetuselt

Järgmine „Mõistatustenurk“ ilmub „T. R.-de“ raamatuaasta erinumbri puhul (Vaata ligemalt käesoleva numbri viimasel leheküljel leiduvat „Toimetuse“ sõnavõttu!) väga mitmekesiste huviküllaste ülesannetega ning erakorraliselt väärtuslike uhindadega. Kõik „Mõistatusnurgale“ määratud kaastööd palume saata hiljemalt 5. veebruariks s. a. „Mõistatustenurga“ toimetajale (V. Valter, Poeglastegümnaasium, Tartu).

Pidevalt ja pinevalt ühele asjale mõelda on imeteldav vaimuharjutus; see aitab avada saladusi, mis peituvad teadvuse argipäevase pinna all; ning kui mõelda küllalt intensiivselt, siis võibolla pääseb välja saladuste seletuseni.

A. Huxley

Ringvaade

Toimetaja E. Aleve, Läänemaa Ühisgümnaasium

Näidendite-võistlus

Tartu Keskkooliõpetajate Ühingu poolt korraldatud koolinäidendite võistluse tähtpäevaks 1. novembriks oli esitatud kokku 16 tööd. Mõned neist on üsna lühikesed, mõnede lehekülgede arv aga ulatub kuni sajani. Enamuses on näidendite teemaks koolielu, aga mõned autorid on ammutanud ainet ka vabadussõjast. Autorid paistavad olevat enamasti õpilased või vilistlased. Praegu on tööd läbilugemisel ja hindamisel üksikute žürii liikmete käes. Võistluse tulemused katsetatakse teha teatavaks vabariigi aasta-päevaks.

Mis uudist Petseri Gümnaasiumis

Möödunud aasta 21. nov. oli P. G. E. O. Ö. Ü. Karskuseksiooni huviohtu. Kõneles hr. E. Kubjas Tartust teemal „Mehistumisest“. Pääle selle oli ettekandeiks deklamatsioone ja konsertpalu õppurühingu orkestrilt.

2. dets. möödunud aastal asutati õppurühingu juurde humanitaarring. Humanitaaringi juhatus jagas ametid järgmiselt: esimees — V. Viitkin, abiesimees — R. Saarva, kirjatoimetaja — V. Lambing, abikirjatoimetaja — Ö. Tamm ja laekur — E. Rebane. Ringi tegevuse avamisõhtu oli 12. detsembril. Avamisõhtul esines referaadiga vilistlane V. Maimik teemal „Noored ja ühistegevus.“ Koosolekut kaunistas õppurühingu orkester, mis kandis ette ka õpilase K. Sibula komponeeritud popurrii eesti rahva-visest. Deklameeris Ö. Tamm.

14. jaan. s. a. refereerib humanitaarringis E. Rebane teemal „Esperanto“. Edaspidi refereerivad õpilased humanitaarringis järgmistel teemadel: „Maailma tekkimine eesti mütooloogilisel aineil“ ja „Praegune riikide vaheline olukord“. Ka on kavatsus korraldada ringil lähemal ajal Cheh-metoodiline esperanto kursus, kus lektoreiks oleksid vastaval alal peirinud õpilased.

Pääle selle teotseb aktiivselt puhkpillide-

orkester õpetaja-helilooja Hirvesoo tarmukal juhatusel. Praegu on orkestri koosseisus 32 õpilast. Möödunud aasta lõpul esines orkester kirikus ja mängis õpilasjõulupuul. Orkestrit tuleb pidada parimaks puhkpillide-orkestriks Petseris.

Hakake kirju vahetama!

Toimetusel. Õpilased, kes soovivad astuda kirjavahetusse kas markide vahetamise, postkaartide omandamise, võõrkeelte õppimise või mõnel muul otstarbel, teatavad sellest toimetusele. Teatada tuleb nimi, õppeaasta, kool ja ala, millisel soovitakse kirjavahetust pidada. Kui mõni neist andmeist puudub, võib toimetus jätta nimed avaldamata. Õpilased, kes on oma nimed avaldanud ajakirjas, on kohustatud vastama neile saadetud kirjadele või saadetistele. Kirjavahetusest loobumisest tuleb samuti teatada ajakirja veergudel.

Karl Kuldkepp, Läänemaa Ühisgümnaasium, IV kl (10. õppeaasta). Soovib kirjavahetust inglise keele alal.

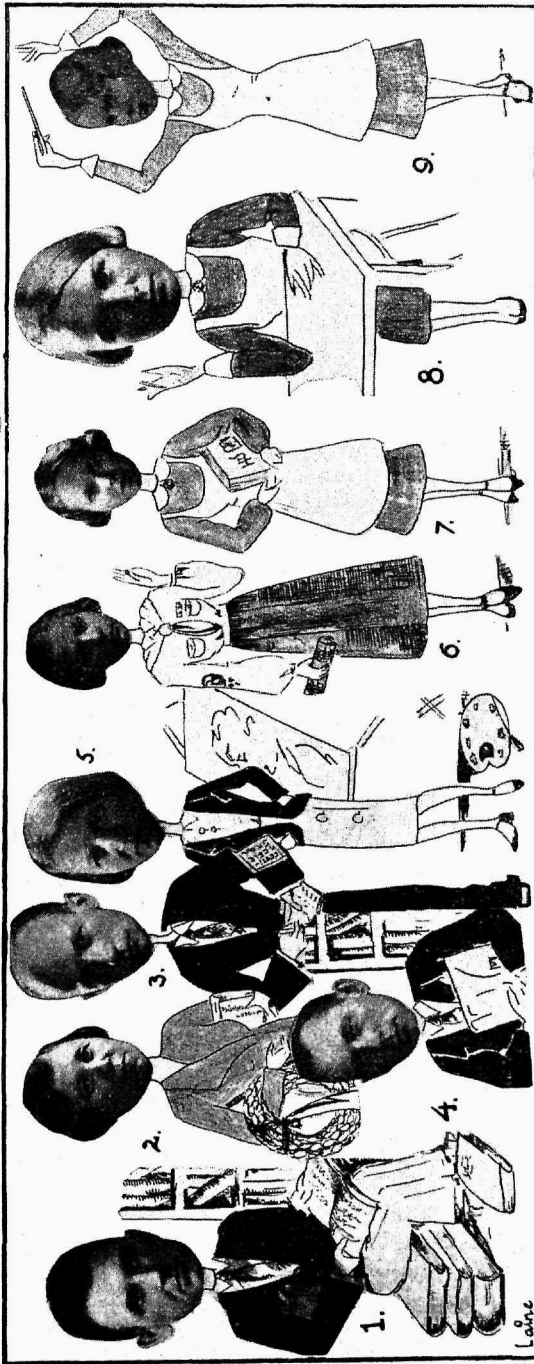
Voldemar Viitkin — Petseri Ühishumaniitaargümnaasium. V-a kl. (11. õppeaasta). Soovib kirjavahetust filosoofiliste huvidega gümnaasiumi-õpilastega, eriti Tartust.

Kirjavahetust soovivad Tartu gümnaasiumi-õpilastega (10.—11. õppeaasta)
Sinaida Hirsch. Koidu 94, Tallinn.
Elfrida Ritsberg. Lootuse 10, Nõmme.
Hulda Udam. Veerenni 30-13, Tallinn.
Irma Kaevats. Järve 38, Tallinn.
Maara Mõõlmann. Kolde 20, Tallinn.
Evi Krabbi. Tatari 24—5, Tallinn.
Leida Kanne. Koidu 130—3, Tallinn.
Laine Piiper. Majaka 2—2, Tallinn.
Kõik Inglise Kolledži õpilased.

Õppuritega Petseris (10.—11. õppeaasta) oleksid nõus vahetama kirju:

Selma Matson (Vabriku 27—1, Tallinn) ja Soja Kokkemägi (Saue jaam) Inglise Kolledž (9. õppeaasta), Tallinn.

Täna tutvustame — T. T. G-d (Tartu Tütarlaste Gümnaasium)

Kes veel omab niipalju raamatuid, hädad tuju ja noorust kui TTK ja TTG direktor J. Roos (1) — Lõigata avalikkuses loobereid näidendiga „Isamaa auks“ õpetada ajalugu, psühholoogiat ja loogikat, ning samas kasvata üles 500 õpilast koolis ja 10.000 kodutütarde organisatsioonis, olles korraga hääks emaks, juhiks ja paljukardetud inspektriks — võib kindlasti ainult TTK ja TTG inspektriis Salme Pruuden (2) — Ka õpetaja Laarens (3) nähtub vägagi „füüsilisel“ taustal. — TTK ja TTG moodsa raamatukogu juh! Kustas Raud (4): „Ma olen seda juba ammu ütleanud, et raamatud tuleb ära tuua kiiremas korras.“ — Oli Raffael kirjamees või Chateaubriand maalkunstnik — ei me tea! Teab seda vaid õpetaja Elli Tooms (5) — Läbi ja läbi TTK ja TTG õpilaspere vanem ja kodutütarde rühma juht Kaja Tamemägi (6). „Alati valmis!“ — TTK ja TTG haridusjuht ja mitmete ajakirjade toimetustes tere tulnud! Tuntud kange kirjamehena, mil põhjusel üks neist Tallinna sõitjaist — Aino Jürgenthal (7) — Esinduses juhtiv kuju. Alati sõnavatfvee ja kõrgis muis asjus kaasalööv — Loore Ahas (8) — Muusikaringi laulukoori juh! Helvi Kullam (9) laulab Chopini „Lahkumisvalssi“ ja laseb teha ka teistel!

Haapsalu koolinoortega, 10.—11. õppeaasta, vahetaks kirju: Ingrid Albo, Inglise Kolledž IX klass, Tallinn (Magasini 24—5).

J. Westholmi gümnaasiumi õppurite isetegevusest elektrotehnikas

Juba õppeaastal 1933/34 asutasid mõned elektro- ja raadiotehnikast huvitatud õppurid „Omavahelise raadioringi“. Liikmeid oli kümne ümber ja organisatsioonil polnud kuigi palju elujõudu, sest paljaste kätega ja kohaste ruumideta oli võimatu pidada korrapäraseid koosolekuid katsetega ja arutlustega, päälegi kui polnud kustki loota rahalist toetust. Liikmete ühiste rahadega osteti mõningaid välismaa raadioajakirju ja tegutseti päämiselt teoreetilisel alal, sest rahapuudusel polnud võimalik korraldada praktilisi töid. 1934. aasta sügisel, õppeaasta alul otsustati asutada juba aastaid töötava kooli „Õppurite Ringi“ juurde elektrotehnika sektsioon, nagu töötas juba „Õ. R.“ ümber teisigi erialalisi sektsioone. „Õ. R.“ juhatusega saavutati kokkulepe ja juba sügisel algas sektsiooni tegevus.

Õppeaastal 1934/35 kujunes tegevus sektsioonis kaunis elavaks. Juba esimesel koosolekul määrati kindlaks tegevuspiirid, millesse kuulusid igasugu elektrotehnikat puutuvad küsimused: raadio, telegraaf, kaugenägemine jne. Järgmisil koosolekudel peeti referaate katsetega, ehkki ruumid polnud eriti sobivad. Tähtsamaks praktiliseks tööks oli ühiselt 5-vatise grammofoonivõimendaja ehitamine, mis õnnestus päris hästi. Tutvuti ka ühe kaasõppuri ehitatud raadiovastuvõtjaga,

milline näitas väga rahuldavaid võimeid. Ka ehitati katseks kantafon, mis on kaunis lihtne riist, kuid katsetamiseks väga huvitav. Nimelt võib anda selle abil inimeselele väga mitmesuguseid helivarjundeid. Ka asutati esimesel tegevusaastal sektsiooni teaduslik raamatukogu.

Käesoleval tegevusaastal on juba alguses näidatud elavat tegevust. On peetud juba mõningaid koosolekuid, kus on harjutatud ka telegrafeerimist oma konstrueeritud aparatuuridega kaunis edukalt. Pääle selle korraldati ekskursion Riigi Ringhäälingu stuudioisse ja kontrollpunkti, mille juures asub ka Riigi Katsesaatja (RKS). Lahkeid selutsi stuudiate kohta andis hr. L. Stürmer, ringhäälingu tehniline juhataja.

Käesoleval tegevusaastal on sektsiooni tegevus palju elavam, kui see oli möödunud aastal, liikmete arv on tublisti kasvanud. Võibolla tekib ka teiste koolide juurde seesuguseid erialalisi organisatsioone, millistes asjast huvitatud õpilased võiksid oma teadmisi huvialal täiendada.

Pärnu Linna Tütarlastegümnaasiumi „Tuleviku Radade“ toimkond

Pärnu Linna Tütarlastegümnaasiumis moodustati kirjandustoimkond, kelle ülesandeks on ka „Tuleviku Radade“ levitamine ja kaastöö hankimine.

Toimkonda kuuluvad: V. Vihman — vanem, A. Kusmin — laekur, D. Jannsetniek — kirjatoimetaja; Filk ja V. Laur — liikmed.

Nalju

Loogiliselt.

- Miks te karjute?
- Ma ainult räägin iseenesega.
- Kuid, see ei nõua ometi sellist kisendamist.
- Kindlasti nõuab! Olen nimelt natuke kurt.

Usuõpetuse tunnis.

- Õpetaja: Virve, ütles mulle, kes olid kolm tarka!
- Virve: Gasper, Melhhior ja Balatsar.
- Õpetaja: Hää! Ja kes neist oli neeger?
- Virve: Mustanahaline, muidugi!

Ameerikalikult.

— Kui ostate meie juurest uue kirjutusmasina, siis arvestame selle hinnasse vana kirjutusmasina väärtuse.

— Kahetsen väga, kuid mul pole tarvitatud kirjutusmasinat.

— Pole tähtis. Ka seda võite meie ärist osta!

Uusim astronoomia.

Õpetaja: Elli, nimetage mõne tähe nimi!

Elli: Silmapilk! Greta Garbo, Francisca Gaal, Dolores del Rio!

Praktiline poiss.

— Ma loodan, Juku, et eileõhtusel koosviibimisel tädi pool sa ei palunud kaks korda kooki!

— Ära karda, emakene! Juba esimesel korral ma võtsin neid kaks tükki!

Matemaatika.

Matemaatika on kõige huvitavam ja täielikum teaduseharu. Millised kombinatsioonid sääl kõik on võimalikud! Näiteks — kui võtan oma telefoninumbri, jagan oma sünniaastale ja arvan juurde oma venna vanaduse, siis saan oma kraenumbri. Seletamatu mõistatus!

Valus operatsioon.

— Papi, sa ütlesid, et praegusel ajal on hamba väljatõmbamine täiesti valuta toiming?!

— Jah, poiss, kas sulle paistis see teisiti?

— Muidugi. Sa oleksid pidanud ainult kuulma, kuidas hambaarst karjus, kui ma tema sõrme hammustasin.

Loomaaias.

— Kuidas arvad, Volli, kas ka kaelkirjak saab nohu, kui ta jalad ära külmetab?

— Kindlasti, ainult tema juures võtab see natuke kauem aega.

Kirjavastuseid

V. G. Viljandist. Teie „Matkamälestusi“ võime kasutada ehk kevade poole. Ootame Teilt aga peatselt lubatud kirjutust Rootsi suurlaagrist. Artikkel „Vaimustugem!“ ei sisalda praegusel kujul palju uut. Kui soovite, et see ilmuks, palume see põhjalikult ümber töötada.

G. K. Tallinnast. Täname! Kasutame mõnes edaspidises numbris.

K. K. Haapsalust. „Meie, õpilaste kohustused raamatuaastal“. Kasutame raamatuaasta numbris, mis ilmub veebruaris s. a.

V. K. Tartust. Teie „Klassitöö“ on liiga üldine, ka esitate mitmeti põhjendamatu seisukohti — ei sobi.

— Tallinnast. „Kartuse võitmine“ on liigselt lühike ja konseptiivne ning vajaks täiendamist.

R. R. Tallinnast. „T. R.-de“ toimetus kahjuks ei leia võimaliku olevat üksiku kooliajakirja kohta käivat arvustust avaldada — päälegi ilmub „T. R.-de“ järgmises raamatuaasta erinumbris lühike kriitiline ülevaade kõigist toimetusele saabunud ajakirjust.

R. R. Tallinnast. Teie miniatüür-legend „Sadu“ ei sobi oma liialt hämara, väheütleva lõpu tõttu.

R. S. Tallinnast. „Jõuluvana“ hilines. Palume jätkata kaastööde saatmist!

L. T. — Teie artikli „Kaptan Anton Irv“ katsume mahutada võimaluse korral „T. R.-de“ järgmisse numbrisse.

Paljudele kaastöölistele. Mitmed kaastööd hilinesid ja jäävad seetõttu käesolevast numbrist välja. Toimetusele on saabunud ka rohkesti luuletusi, mis aga enamikus pole vastuvõetavad oma värsitehniliste puuduste tõttu. Soovitame edaspidi luuletiste koostamisel rohkem tähelepanu pöörata värsitehnilisele küljele — juhiseid selleks võite leida J. Ainelole ja H. Visnapuu teosest „Poeetika põhijooni“.

Toimetused

„Tuleviku Radade“ järgmine number ilmub raamatuaasta erinumbrina veebruaris. Raamatuaasta erinumber ilmub palju suuremana senisest, kusjuures hind jääb endiseks (üksiknumbri ostjaile 25 snt., aastatellijale 20 senti.). Ilmuvas numbris võtavad sõna mitmed eesti avaliku elu väljapaistvamad tegelased, rohkearvuline kirjanikkond, paljud õpetajad ja õpilased-sulemeistrid üle riigi. Oma sisulise väärtuse suhtes tõotab „T. R.-de“ raamatuaasta erinumber kõik seniilmunud numbrid ületada, selle veergudel ilmub rohkesti jutustisi, luuletisi, vesteid, raamatu- ja teatriarvustusi, pääle selle veel palju muid artikleid noorsoo isetegevusest jne. Erilist rõhku tahetakse panna illustratsioonide, fotode ja karikatuuride rohkusele ning erinurkade (nooremate-nurk, tehnikanurk, kirjanduse- ja teatrinurk, sport, mõistatustenorik, ringvaade, male jne.) sisukusele. Võime ütelda, et „T. R.-de“ raamatuaasta erinumber kujuneb väärtuslikemaks ehteks igaks eesti keskkooli- ja gümnaasiuminoore lauale!

Alljärgnevalt „T. R.-de“ toimetuse pöördub oma kohapäälsete toimkondade, õpetajate ja õpilaste poole palvega teatada „T. R.-de“ talitusele (V.-Pärnu mnt. 19a, Tallinn) hiljemalt 15. veebr. s. a. eksemplaride arv, kui palju soovitakse levitamiseks „T. R.-de“ raamatuaasta erinumbrit. Õpilased! Võtke endile südameasjaks „T. R.-de“ raamatuaasta erinumbri muretsemine!

Kaastööd „T. R.-de“ raamatuaasta erinumbrisse saata hiljemalt 5. veebruariks.

Veel kord: käed külge, et „T. R.-de“ raamatuaasta erinumber leiaks tee iga õpilase lugemislauale!

„Tuleviku Radade“ toimetuse.

Toimetusele saadetud:

„Poiste häääl“, Tallinna L. Poeglase Kommertsgümn. ja Kaubandusekooli väljaandel ilmuv kaubanduslikku erihridust taotlevate poiste häälekandja. Nr. 84/85. 20. dets. 1935. Toimetuse: A. Kranich, V. Roopalu, O. Maaro, A. Kuldsepp ja R. Leol. Sisuks artikleid, luuletisi, karikatuure ja nalju. Saadaval talitusest (Tallinn, V.-Pärnu mnt. 19-a). Hind 10 senti.

„Videvik“, II Tallinna Tütarlaste Gümnaasiumi Õppurkonna häälekandja. Nr. 2. Detsember 1935. Toimetuse: E. Haarbänd (päätoimet.), E. Ots (asjaajaja), A. Veski (kirjatoimet.), E. Sprents ja H. Peelbaum (tegevtoimetajad). Sisuks jutustisi, luuletisi, „Nooremate nurk“, sport jm. — Hind 25 senti.

„Tõuseng“. Väljaandja: Valga Ühisgümnaasiumi Karskusring. Nr. 2 (10. dets. 1935) ja nr. 3 (dets. 1935). Päätoimetaja: Valter Mõttus, tegevtoimkond: H. Kõomägi, G. Grigorjev ja klasside esindajad. Sisuks jutustisi, luuletisi, vesteid, „Mõistatustenorik“, karikatuure jm. — Üksiknumber 8 senti.

Leek. Inglise Kolledži häälekandja. 15. dets. 1934. Toimetuse: L. Viiberg, L. Kanne, S. Hirsch, H. Huberg, J. Paalman, G. Ratassepp, M. Mõölmann, L. Kiil, V. Siin. 52 lk.

Leek. Inglise Kolledži VII kl. väljaanne. 12. mail 1934. Toimetuse: J. Kaevats (tegevtoimetaja), S. Hirsch (korrektor), L. Viiberg, E. Järv (illustraator), M. Mõölmann. 56 lk.

Leek III. Inglise Kolledži keskkooli häälekandja. Toimetuse: J. Kaevats, S. Hirsch, H. Huberg, J. Paalman, M. Mõölmann, G. Ratassepp, A. Metson. L. Viikberg, G. Polossuchin. 82 lk.

Toimetuse: Harald Jänes — vastutav tegevtoimetaja, J. Nõmmik — kunstiline nõuandja, Oskar Parlo, Jaan Roos, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla.

Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu.

Uus keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakiri

„TULEVIKU RAJAD“

ilmub käesolevast õppeaastast alates pidevalt. Õppetöö ajal ilmub ajakirja iga kuu üks number järgmiste kuude jooksul: sept., okt., nov., detš., jaan., veebr., märts, apr. ja mai.

„Tuleviku Radasid“ toimetab kuueliikmeline kolleegium, kuhu kuuluvad: H. Jänes (vastutav ja tegev toimetaja), J. Nõmmik, O. Parlo, J. Roos, H. Tamverk ja A. Vaigla, ja õpilastest koosnevad toimkonnad, millised on moodustunud juba paljudes linnades.

„Tuleviku Rajad“ sisaldavad artikleid noorsoo isetegevusest, kirjan-
dusest, kunstist, rahvusküsimusest, kehakultuurist, keeleuuen-
dusest, karskusaatest, noorkotklusest, skautismist jne.; jutus-
tisi, luuletisi, vesteid, matkakirjeldusi, loodusteaduslikke küsi-
musi käsitlevaid kirjeldusi; arvustusi kirjandusteoste kohta;
teateid ja juhiseid isetegevuse alalt, pilte ja karikatuure jne.
jne. Erilised nurgad tahetakse avada järgmiste alade jaoks:
sport, keeleküsimused, kirjandusarvustused, teater, loodustea-
duslikud küsimused, tehnika, raadio, foto, male, mõistatused,
õpilaste isetegevus, noorkotklus, skautlus, kodutütarde liiku-
mine jne.

**Õpilased, vilistlased, õpetajad! Tehke kaastööd „Tuleviku Rada-
dele“!** Kirjutage artikleid, arvustusi, jutustisi, luuletisi, matka-
kirjeldusi, tehnilisi ülevaateid, vesteid; tehke jooniseid,
linoollõikeid, karikatuure, kaanekavandeid; saatke teateid
ja ülesvõtteid õpilaste isetegevuse kohta jne.! Aidake kaasa
„Tuleviku Radadele“, nii et see muutuks mitmekesiseks noor-
sooajakirjaks, mis suudaks huvitada kõiki õpilasi!

Aidake kaasa „Tuleviku Radade“ levimisele!

Tellige ise ja hankige oma kaasõpilasilt ja vilistlasilt tellimusi! Levi-
tage „Tuleviku Radade“ üksiknumbreid. Tehke kõike, et „Tuleviku
Rajad“ leviks laialdastesse õpilasringidesse!

Kaastöö saata „Tuleviku Radade“ toimetusele Tartu, postkast 102. Tellimused ja kuulutused saata talitusele Tallinn, Väike-Pärnu mnt. 19a. Raha maksa posti jooksvale arvele nr. 315.

„Tuleviku. Rajad“ maksavad:

sügispoolaasta (4 numbrit) — 90 snt., kevadpoolaasta (5 nr.) — 115 snt.,
kogu õppeaasta (9 nr.) — 2 kr., üksiknumber — 25 snt.

„Tuleviku Radu“ saab tellida ka igast postkontorist.

RAAMAT
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

V 60
2